

13. szám

1973. március

PALOTAI KRÓNIKA

K. ZIRAF GYŐRI ÉRT.

Kiadja:

Honismereti, helytörténelmi tanulmányok Csánádpalota népdalgyűjteménye. A Csánádpalotai Kelemen László Emléklődési Ház Honismereti Szakosztályának lapja.

Bazsó Péter;

CHANDALIA TO T NEE

--A legrégibb időktől napjainkig. 13. rész.--

Közvilágítás. A házakban gyertyával és mécscsel világítottak. A mécsben zsír, vagy tökmagolaj égett. A tökmagolajat a Tancsics utcában Mikulcs György szajtolta /ütötte/. Az első világháború alatt is működött. Gazdagabb családok petróleumlámpával világítottak.

A közvilágítást 1900-ban a Tancsicsza előtt felállított oszlopra feltett s üvegburkolattal védett petróleumlámpa szolgáltatta.

Amikor a főbíróhivatalt idehelyezték, akkor a község a Tancsics-házától az állomásig vezető úton, minden utcaszárookra és az ó-tenetűtől kb. 100 m-re egymástól oszlopokra szerelt petróleumlámpákat helyeztet el. A semminél többet ért.

Este, ha a hold nem világított, de főleg téli estéken kőzilómpákat vittek az emberek magukkal és ezzel világítottak lábuk előtt az utat. Ezekben a lámpákban gyertya égett, vagy kisebb méretű petróleumlámpa. Az első elektromos lámpák az első világháború alatt jelentek el.

A villanyt 1936-ban vezették be a községbe. Ekkor 24 utcai lámpa égett.

A Takarékpénztár részvénytársaság 1887-ben alakult meg. A régi községháza épületében kezdte meg működését. Pár év múlva a Lenin u. 9. sz. alá költözött, mint saját épületébe és a felszabadulásáig ott is működött.

Az Országos Takarékpénztár is létesített 1908-ban a községükben egy fiók intézményt. Ez a jelenlegi Parthozban működött. Működését a felszabadulás évében megszüntette.

Malmok építése. A község lakos egének lisztszükségletét kezdetben 3 szarazmalom és egy vizimalom biztosította, majd 2 szómalom, míg 1856-ban 18 szarazmalom volt.

Szarazmalmokban jégágyba fogott ló ereje forgatta a malomkövet. A malomkő apróra zúzta a búzaszemeket. Az így kapott őrlményből a gazdaságosok otthon különféle sűrűségűre szőtte szitek segítségével kiszitálták a korpát, a kalacslisztet /nullás lisztet/ és a kenyérlisztet.

A vizimalom a maroson működött. Virág János volt a tulajdona. A malmot 1927-ben megindult erős jégzajlás letepte a pányvaláncokról és átsodorta a román parthoz. A jég ágyára megrongálta, hogy kijavítani már nem volt érdemes. Virág bácsi új malmot nem épített, mert idős ember volt már és a községben működő három gőz-, illetve műmalommal a versenyt úgy sem tudta volna felvenni.

1886-ban és 87-ben két gőzmalom kezdte meg a működését. Az egyik tulajdonosa Kriván Liza volt /Liza malm/. Ez a tenetűvel szemben a nagylaki út mellé épült, míg a másikat Pranyó András építtette a mezőhegyes felé vezető út mellé a község keleti szélén. Ez volt később a Zelmann-féle malom.

A múlt század végén a harmadik gőzmalom is felépült, a végőhid felé vezető úton. Ez volt a legkisebb.

Azt a malmot, amelyik a nagylaki út mellett épült, 1924-ben lebontották a tulajdonosok és egy emeletes modern malmot építettek helyébe. A felszabadulás után községi malom lett, majd baronifikálódott, most pedig mint sütőüzem működik.

A mezőhegyesi út melletti malom még ma is meg van, de csak mint darálómalom működik. A vágóhid felé lévő malom 1933-ban lebontódott. Ezt szölleji malomnak nevezték.

A Vörösmarty utcában is épült egy emeletes malom, de a tulajdonosa 1937-ben lebontatta.

Jelenleg a községben malom nem működik, a lisztet a sütőipar Makóról kapja.

Vancsik András 1894-ben szikvizüzemet létesített a mai Sirály utcában. Működését 1963-ban szüntette meg.

.....

CSANÁDPALOTA MÉHÉSZETE. 4. rész.

Egyesületünk, tíz éves sikereinek megünneplésére, 1937. november 21. napján

méhészeti kiállítást rendezett.

A bíráló bizottság elnöke Gaul Imre, a "Méhtenyésztés" szerkesztője volt. Ez alkalommal diszoklevelet kapott: Dr. Ruzsáthi Ruzsák Andor plébános, Lasztóczi János községi főjegyző, kik a temető és a Fő utca diszitására olyan nézelő fákot hoztak, mint a magyar hárs /*Tilia argentea*/ és a japánakác /*Sophora japonika*/. Ez utóbbiból az ó-temető mellett és egyéb helyeken még ma is diszlik.

A kiállítás alkalmával kitüntetést kapott több méhésztárs, míg füzet alakban kiadták községünk méhészetének leírását.

A kiállításon látható volt boxes keretekben léposméz, régikorabeli mézcsapó, üvegfa kaptárakban méhcsalád, üvegekben pergetett méz, viasz és mülép.

A kiállítást Brenner József gazdasági tanár, Babiczki Árpád tanító patronálta és az emeletes iskolánál 1.204 látogató tekintette meg.

Egyesületünk kikísérletezte a szósós bükköny /*Vicia villosa*/, az őszi takarmányborsó /*Pisum arvense*/ és a napraforgó /*Helianthus*/ mézelését, melyekből mindegyik bevalt, csupán a napraforgóról gyűjtőgető méhek rövidebb életűekké lesznek, amit a "megfeketedés" idéz elő.

A kiállítás után Egyesületünk új lendülettel, munkakedvvel fogott a méhészet fejlesztéséhez, de a husz éves fennállás megünneplésére, mely 1947-ben lett volna esedékes, nem került sor. 1944-ben nagyon sok méhészt elszólitott, majd el is sodort a második világháború szele, mely a méhek által gyűjtött mézhez keserűséget is vegyített.

A háború zajának lecsendesülése után Egyesületünk ismét munkához látott, de az akkori Földszov vezetősége - állítólag felsőbb utasításra - az Egyesület minden kellékét és méheit magáénak tulajdonította, ami után a méhek és az eszközök tönkrementek.

1958-ban Méhész Szakcsoport alakult, de csak 16 taggal és hamarosan felbomlott. 1963. szeptember 24.-én ismét megalakult, míg 1972. márciusában ismét felbomlott.

Asztalos P. Kálmán

.....

A régi disznótorok

A régi disznótorok, disznóvágások, nagy élményt nyújtottak az akkori gyermekek számára, még a legidősebb emberek is szívesen emlékeznek rá. Amikor a csikorgó hajnalokon felhangzott a disznósivítás, egy gyereket se lehetett volna bent tartani. Ott sündörögtek, szorgoskodtak a disznóperzselés körül. Rakták, éleztgették a kis tüzeket, aminél a böllérek a nagy villa szalmákat meggyújtották. /Mert akkor csak szalmával pörkölték a disznót, egészen a második világháborúig, s elvétve még aztán is. De akkor már kezdtek a fa és a benzin tüzelésű pörkölőt használni, míg napjainkban már a gáztüzelésű pörkölőt használják/.

A pörkölés után a gyerekek azon mesterkedtek, hogy egy kis fülét, farkát szerezzenek. Az rendszerint úgy volt, hogy mire a disznó bent volt, a füle, farka hiányzott.

A gyerekek benti feladata volt a bélfuvás. A bölléraszonyok a késfokával megkapargatott vékonybelét a gyerekekkel fuvatták fel, hogy lássák elég tiszta-e. De még nagyobb versengéssel fújták a disznó hólyagját, amiből régen dohányzacskót készítettek. Egy nádszálon át fölvaltva fújták, s amikor megunták /a száját bekötve/ a kuckóba akasztották. A megszáradt hólyagot a hidegen puhították. Dörzsölték, nyomkodták, pnyozták. Végül, mint dohányzacskót a száját szíjjal, vagy fonallal körülfonták.

A disznó feldolgozása a múlt század végén eléggé kezdetleges módon történt. A kolbászba való husokat barddal vagdalták apróra. A kolbászt is, a hurkát is puccel töltötték. Csak a század elején került a boltokba husdaráló, s azt kölcsönadták a disznóvágóshoz. A hurkát az első világháború előtt köleskásával töltötték, a háború alatt kukoricakásával, s az első világháború után szokott rá a lakosság a rizskásával töltött hurkára. A disznósajtot a "vaccelit", vagy "gömböcöt" a múlt században élő öregek is ismerték és kolvozták. De nem ismerték a karajt. A disznót a gerincnél bontották fel, így a csupasz gerincet, az "oriját" szokták meg, amit levesnek igen szerettek. A hus tartósításához péclevet nem használtak, csak sózták és füstölték azokat. A zsírt a régiek facsörbörben tartották. A sütés után előbb lehűtötték és úgy öntötték a csöbörbe /csöbörbe/.

A régiek nagy disznótorokat tartottak. Különösen a nagy családoknál, ahol sok testvér, rokon, sógor, koma, "ipam", "napam", nész, nászaszszony gyült egybe. Az ilyenkor szokásos ételek voltak: orja leves, disznópaprikás, este a "szárna", hurka, kolbász, pecsenye. A hájas tészta, rétes, vagy töpörtös pogácsa. Nem hiányzott a jó bor és a kisüstön főtt pálinka sem. De nem hiányoztak a "cigányok" sem. Néhány vidám kedvű szomszéd, jóbarát kimaskarázta magát. Bekormozták az arcukat, vagy harisnyát húztak a fejükre és mindenféle bohóckodásokat műveltek. Pl. tepsiket vittek, s azzal csinadrattáztak, mások a kemencét igyekeztek furdanccsal megfurni, hogy onnan kivegyenek valami jót. De megtörtént, hogy a tepsibe készített hurkának, kolbásznak lába kelt. Néhány "cigány" lekötötte a háziak figyelmét, s a többiek ezalatt eldugtak amit csak tudtak. Lett riadalom, nevetés. De maguk a háziak is úgy rendezték a vacsorát, hogy abból minél több vidámság származzék. Pl. a képosztalevélbe verebet dugtak, a kolbászbélbe csutkadarabot, a hurkabélbe mosogatórongyot, a rétestésztába a rozsa szakajtónak a szétszedett gyékény fonatát. Ezeket a legfőbb böllérek elé tették, s lett kacagás, ha a bölléraszony tányérjáról fölszállt a madár, vagy böllérruramnak belevásott foga a saját készítésű kolbászba. Így szórakoztak régen, téli estéken.

Pánczél Józsefné

A CIGÉNYBÁL TŐL az OTÓRAI TELIG 5. rész.

A batyus-bálat szintén a farsangi napokban rendezték. Nevét onnan kapta, hogy a lányos mamák himzett kosárruhákba, vagyis batyukba kötött ennivalót vittek magukkal a bálba. Az éjjeli szünetben szíves szóval kínáltak egymást és a táncosokat. Minden asszony azt a legényt kínálta, aki legtöbbször táncolt a lánnyal, vagy akit szívesen látott a lánnya körül forgolódni.

Az elfogyasztott sonka, kolbász, pogácsa, vagy rétes után jobban csuszott a bor is és ez is nagyban hozzájárult a jó hangulathoz.

A batyus-bál is, mint más bál, már csak a múlt emlékei. Felváltották a modernebb táncmulatságok.

A cigénybálat mindig a farsang utolsó napján "hushagyó kedden" tartották. Sokan azt hiszik, hogy ezt a falu cigány lakói rendezték, akik közül abban az időben 15-20 család élt a községben. De nem a cigányok, hanem a község vezetői rendezték a zenészek javára, úgy, hogy a báli bevétel teljes egészében a zenészeké volt. Ilyenkor senki sem sajnálta az asztalon lévő tányérba dobni a pénzt, sőt a v. nóba is került egy-egy bankó, hogy legyen a zenészeknek kitaratása "ujjig". Vagyis a nagybójt idején legyen miből élniük, amikor is semmiféle mulatságot nem tartottak, mert a néphit szerint a bőjti vigasságtól lehullt a szilva, vagyis érése előtt földre hullt.

Édesapám mesélte, hogy ez a bál világos reggelig tartott.

A méhészbál ősz utolján rendeződött, s ezt a falu méhészei, kik egyesületbe tömörültek: mézzel, mézecsborral és mézestésztá osztogatásával rendezték. Minden belépő öt darab mézestésztát kapott, melyet a helybeli cukrászsal süttettek. A mézescsört az egyesület méheinek gyűjtéséből mézelték, míg a kilós és két kilós üveg mézet azoknak osztogatták, akik a legszebb népviseletben jelentek meg.

A méhészbál tiszta bevételét a helyi Tűzoltó Testület felszereléséinek beszerzésére adományozták.

A méhészbálba a falu minden rendű és rangú társadalma képviselve volt.

Németi Bálintné

.....

PALOTAI MONDÓKAK, CSUFOLÓDÁSOK

Nagyapám, aki 1872-ben született, gyakran mesélt nekem, amikor mint apróságot a térdén lovagoltatott. Ezekből szedtem össze a következőket:

"Csicsis baba, nincsen papa,
Elment apa a malomba.
Hoz majd nekünk lisztecskét,
Abból sütünk kenyérkét.

Németi Bálintné

.....

PALOTAI SZÉLES UTCA

A mai Délibab-utcat az én gyerekkoromban Széles utcának nevezték. Mind a két oldalon két-két fa sor volt. A járda felől ezüst-jegenyefák, míg az árok szélén szomorufűzfák. Ezek agai lehajolták az árok vizére. Az árok szélesek voltak és mélyek. Fürdetőnek használták, mert sok liba és kacska volt akkoriban minden háznál. Nem volt "tisztaságfeelős", de mindennap mindenki elseperte a járdára hullt szemetet. Amelyik ház előtt egyszer, vagy maskor nem sepertek, oda a szomszéd bezörgött, s tudták hogy valami baj van, mert így átkozódtak: "verje fel a gaz a háza környékét!"

A házak nádfedelesek, vagy zsindelytetősök voltak. Épp ezért nagypónteken nem volt szabad tüzet gyújtani, amíg a templomban voltak. Ezt a vallás tiltotta, de bizonyosan azért is, hogy tévöllétük alatt nehogy tűz keletkezzen.

Szokás volt, nagypónteken hajnalban, hogy a lányok a fűzfák alatt fésülködtek. Azt tartották, hogy aki a fűzfák alatt fésülködik, annan szép nagy haja lesz.

Mesélte nagyanyám, hogy a szélesutcai lányokon kívül más utcából is ott voltak a nagypónteki hajnalban. De nemcsak fésülködni, hanem szórakozni is a Széles utcába járt a fiatalság. Vasárnap délutánonként a lányok, legények tavasztól ősziig ott játszottak: hajócsikáztak, ollótolláztak, fogócskáztak, bicceltek. A biccnél ástak egy 6-7 cm. mélységű gödröt melynek szélessége 10 centinyi volt. Ebbe egy ujnyi vastag és arasznyi hosszú hegyezett pálcikát támasztottak a gödör oldalához s egy bottal a pálcika felső végére ütöttek, mire az kiperdülve messze repült, majd lépés-el mérték, hogy kié repült messzebb.

Ősztől kezdve a téli estéken fontak az asszonyok, míg a férfiak, ha végeztek a sopru és kaskótéssel, a szakajtókészítésel, szomszédoltak, kártyáztak, de néha a beszélgetésen túl daloltak is. Mindig volt, aki a faluban történt nevezetesebb eseményeket nótába szedte, s a maguk módján dalolták. Ilyen dal az alábbi is:

Szóke Panna a héten,
Libát őrzött a réten, a sötétben.
Barna Pista is ott volt,
S szépen mellette guggolt a sötétben.
Isten tudja, hogy mit is beszéltek,
Csak a libák mind elmentek szélnek.
Panna anyja haragszik,
S Barna Pista megugrik a sötétben.

Még a héten egy este,
Panni kiment a rétre a sötétben.
Barna Pista is ott volt,
A birkákra vigyazott a sötétben.
Isten tudja, hogy ők mit csináltak,
De a birkák mind odébb álltak.
Panna anyja kiabált,
S Barna Pista odébb állt a sötétben.

Abban az időben úgy szórakoztak, ma kirándulunk, színházba járunk, tévét nézünk, olvasunk, rádiót hallgatunk, ü nepélyeket rendezünk, mert szórakozás nélkül sivár az élet.

Nye rgesné.

JELENIK KRONIKAJA

A Magyar Vöröskereszt Csánápalotai I. számú alapszervezete 1972. december 25.-én tartotta vezetőségválasztó taggyűlését Galgóczi Mihály elnökletével a tanácsköza nagytantermében.

Az elvégzett munkákról és a jövő évi feladatokról Bak Béláné alapszervezeti titkár számolt be. A Vöröskereszt feladatáról beszélt Kiss Dezsőné tanárnő, Dr. Révész István körzeti orvos, valamint Nyerges Sándorné. Hadobás Mihályné tanárnő a községi nőtanács nevében virággal és meghatóan kedves szavakkal köszöntötte Dr. Révész Istvánt, abból az alkalmából, hogy ötven éve gyógyít Csánápalotán.

A 258 tagot számláló alapszervezet ezután megválasztotta új vezetőségét és a 32 tagu aktiváit. A Vöröskereszt I. számú alapszervezet elnöke Dr. Révész István körzeti orvos. Titkára: Bak Béláné pedagógus. A vezetőség tagjai: Kókai Jánosné egészségügyi dolgozó, Gecsei Lajosné védőnő, Tóth Szegedi Lászlóné óvónő, Szegedi Pálné, Pánczél Józsefné. Hadobás Pál. Szám ellenőr: Csörnyei Istvánné, Balogh Andrásné. Járási küldött: Varga István tanár.

A Tőrekvés Termelőszövetkezet vezetősége az 1972. december 27.-én tartott vezetőségi ülésén megszavazta a helyi Vöröskereszt részére nyújtandó támogatást. Mint ahogy a múltban a Haladás Tsz. úgy a jövőben a Tőrekvés Tsz. is jóváírja a vért adó dolgozóinak a véradó napot. Termelőszövetkezeink ezirányú támogatása nagyban segíti szervezetünket a véradó mozgalomban kifejtett tevékenységében, ezért a helyi Vöröskereszt szervezet ezután is köszönetét fejezi ki a Termelőszövetkezeteknek.

Pánczél Józsefné

A Haladás Termelőszövetkezet 1973. január 8.-án rendezte a Nők Klubja ezévi műsoros megnyitóját. A megnyitót Markovits Gézné tájékoztató köszöntője után Marosi Andrus, Lucsi István és Kriván Pál - Juhász Ferencről, Zelk Zoltántól és Petőfi Sándortól - válogatott verseket szavaltak. A szavalatok után a Menyecske Kórus kedvelt népdalokat adott elő, melyeket Benke Magdolna és Benke Marcel citerajátéka kísért a megérdemelt sikerre.

A műsor után Monostori Ernő vetített képeket mutatott be a környékbeli kézimunkakiállításokról, köztük több palotai munkát is. A válogatott munkák vetítésiét igen nagy tetszéssel fogadták a megjelentek.

Az est színvonalát emelte az a jelenség, hogy nagyközségünknek minden társadalmi képviselve volt és még műsor után is hosszabb ideig együtt maradtak a vendégek, akiknek Fekete János üzemi párttitkár mondott köszönetet az érdeklődésért.

A Hazafias Népfrent mellett működő Községi Nőtanács január 12.-én figyelemreméltó érdeklődés mellett tartotta meg az év kulturális megnyitóját. A megnyitó után Kallai István tanár tartott beszámolót a Szovjetunióban tett útjának tapasztalatairól, melyet érdeklődéssel hallgattak a megjelentek.

beszámoló után Adók István szavazata következett, melyet - miként az előző műsorszámokat is - hálás tapsal fogadtak.

A nagyközségi Kulturális Bizottság 1973. január 4.-én tartotta értekezését. Flórian Tiborné a Művelődési Ház igazgatója számolt be az elmúlt év munkáiról, mely kielégítő mozgalmában honismereti kirándulást is tartalmaz. Ezután ismertette az évi munkatervet, melyben kitért a Petőfi ünnepségekkel kapcsolatos feladatokra.

Az idei terv - mint az ismertetésekben kiderült - igen gazdag. Többek között TIT előadások, néptáncok, színpadi bemutatók lesznek és a KISZ fiatalok szerepelnek.

Örömmel hallgottuk, hogy a jövőben minden művelődési programot segítő készséggel támogat a Törekvés és a Haladás Termelőszövetkezet vezetősége, de az ÁFESZ és az Ipari Szövetkezet sem vonakodik községünk kulturális életének támogatásától.

Az értekezlet színvonalát emelte, hogy sok értékes hozzászólás hangzott el, s a felszólalók mindegyike nagyközségünk kulturális életének útját egyengetve, hogy a kitűzött tervek hiánytalanul és zökkenőmentesen valósuljanak meg a lakosság igényeinek kielégítésére.

- l o s -

A Haladás Mezőgazdasági Termelőszövetkezet Kulturális Bizottságának működéséről:

Pártunk Központi Bizottsága három esztendője tűzte napirendre szocializmust építő társadalmi életünk jelentős kérdését: a nők politikai, gazdasági és szociális helyzetét. Az azóta eltelt idő azt mutatja, hogy szükség volt a határozatra. Nagy felelősséggel értékeli és hajtja végre a határozatot községünk valamennyi politikai és gazdasági szerve. A Haladás MTSZ párt és gazdasági vezetősége élenjár a nők politikai, gazdasági és szociális helyzetének emelése terén. Különösen kiemelkedő a termelőszövetkezetben létrehozott Kulturális Bizottság, mely sokat tesz a művelődési feladatok mellett a tsz. nők helyzetének javításán is.

"A művelődés nem lezárt folyamat. A népművelés különböző formáival kell kialakítani a korszerű, általános és szakmai műveltséggel rendelkező embertípust, aki termelőmunkáját észszerűen, örömmel végzi, -szabadidejét pedig tartalmasan, okosan használja fel."

A fenti idézet célkitűzéseit igyekeztünk az elmúlt év folyamán és a jövőben is megvalósítani kulturális munkákban, s most a "hogyanról" adunk az alábbi sorokban tudósítást:

Az eredmények elérésének változatos útjai között nagy szerepet töltenek be termelőszövetkezetünk életében a különböző összejövetelek. A Nőnap, ahol a Párt-Gazdaságvezetés-KISZ méltatja ünnepi műsorral és közös vacsorával nődolgozóink sokoldalú, áldozatos munkáját, a termelés, anyai hivatás, társadalmi-közéleti munka területén.

A Nyugdíjasok-napja augusztus 20.-án volt megtartva. Hagyomány, hogy ezt megelőzi a Nőbizottság, Szociális Bizottság tagjainak látogatása, amikor elbeszélgetnek nyugdíjasainkkal, meghallgatják kéréseiket, s azt továbbítják a Szociális Bizottság felé, hogy a lehetőséghez mértén pénz, buza, tüzelő segélyben részesülhessenek.

Ugyanekkor veszik számba azokat, akik párosan az ünnepen akarnak részt venni, vagy husjuttatást kérnek. Ilyen előkészítés után rendeztük meg a Fényesben a műsorral, ebéddel és zökötött bensőséges, megható ünnepet, ahol öreg tagjai érdemeit Posztós István elnök méltatja, majd a tsz. menyecske énekkara, szavaltat és a "fergeteges fiatalság" néptánc-cal kedveskedett a résztvevőknek. Összességében a Nyugdíjas napunk 500 személyt ölelt fel.

Sajnos az elmúlt évben nem volt aranylakodalmas párunk, de előzetes felméréseink szerint az 1973. évben szép számmal ünnepelhetünk 50. éves házassági évfordulót ünneplő nyugdíjasokat.

A Nők Klubja Népi himzés tanfolyam 40 fővel igen sikeresen folyt az 1972. évben is. Nődolgozóink, családtagjaik örömmel járnak a klubba. Ezek az alkalmak az ott elhangzott előadásokkal, elbeszélésekkel, a népi és egyéb izléses himzések készítésével sokoldalú, összetett "kellomest a hasznossal" foglalkozást nyújtanak az általános műveltség, a közösségi tudatformálás, a szépérzék, a szocialista hazafiság épölés- sa terén. Az előadások témaköre változatos: nevelés, egészségügy, poli- tika, gazdálkodás, irodalmi stb.

Szép, gazdag közismunka kiállításunk a járási és községi látogatók elis- merését kivívta. Ezt mutatta 1973. évi tanfolyamunk megnyitóján levetít- tet felvételek sokasága, ahol viszontláthattuk pl. azokat az ott ké- szült rébaközi himzésű "menyecske ruhákat", amelyeket ünnepeink szinvo- nalának emelésére készítettünk éppúgy, mint előző évben a kalocsai him- zésű ötényeinket.

Tanfolyamvezetőnk Vágvölgyiné. A vele való szívólyos kapcsolat teszi lehetővé, hogy 1973-as évi foglalkozásunkat megkezdjük, igyekezve az előadások színvonalát és tartalmi gazdagságát emelni. Január 8.-én megnyitónkat a párt és gazdaságvezetés, a Községi Nőbizottság, a Közsé- gi Tanács képviselője, és még sokan mások is megtisztelték, ahol kul- turműsorral kedveskedtünk és mintegy jellemezve a tagok kapcsolatát - a vendégeket és egymást, saját készítésű süteményekkel kínáltuk meg. Az ez évi előadások között szerepelt a szakemberek és a Szocialista Bri- gád részére tartott előadás szakfilmek sorozatával: a "Pákóczi földje: Szocialista hazafiság" c. Takács Győző festőművész tanár által tartott előadás filmvetítéssel. Ennek az előadásnak az a szándékos célja, hogy a bemutatott és ismertetett előadás azokat is arra bírja, akik még szép hazánk szinte egyetlen táját sem látták, hogy ismerjék és szeressék meg a Kulturális Bizottság által a nyár folyamán tervezett 4 napos kirándu- lácson való részvétellel.

További előadásaink: Dr. Veczkó József tanár nevelési, Sági József la- kásbrendezési tanácsadója, balesetvédelem-egészségügyi előadás, Potófi est, gazdasági, politikai stb. előadás.

Ismert, hogy a vizeztükör felszíne sok rejtett kincset takarhat. Valamiféle ilyen történt az elmúlt évben termelőszövetkezetünk egyik jelentős gazdasági kérdése kapcsán: sokat és hevesen tárgyaltuk a kuko- rica teljes gépesítését, mely elodázhatatlan kérdés volt. Elkerülhetet- lenül "szőnyegre" került természetesen a klubfoglalkozás alatt is. El- hangzottak pro- és kontra vélemények. Az élel simulni kezdtek, a viták elcsendesültek és a növénytermelés "alappillérci", nődolgozóink értel- messége kerekedett felül.

Itt, és így vált élő valósággá, hogy a tudatformálásnak mennyi a rej- tetten útja és hogy a termelőszövetkezet nemcsak termelő, hanem társa- dalmi közöség is.

Temelőszövetkezetünk Párt-és Gazdaságvezetősége létkérdésnek tartja szakembereink állandó továbbképzését, a technikai fejlődés következtében szükségessé váló új szakemberek tanfolyamokon való részvételét, tapasztalatcseréket, szakkönyvek vásárlását. Mindezekkel az Oktatási-Kulturális Bizottság egyetértve támogatást nyújt.

Dolgozóink kulturális érdeklődése sokoldalú, így többek között a színház-mozi előadás iránt érdeklődőknek négy ízben vásároltunk jegyeket és zekapcsolva azzal, hogy elsősorban ebből a társadalmi munkások, a szocialista brigád tagjai részesüljenek.

Nagy esemény volt a júliusban szervezett 4 napos Pécs-Balaton környéki kirándulás 45 fővel. Több éves viszonylatban tapasztaljuk, hogy mint mindenfajta kulturális igénynek, ennek is, van egy 10-15 fős törzsgárdája. De ugyancsak minden évben a különböző ráhatások révén bővül ez a kör, így olyanok jutnak el szép hazánk különböző részeire, akik még nem, vagy sohasem juthattak volna el a szervezés, a temelőszövetkezet hozzájárulása nélkül. Igen hálás közönségünk nyugdíjasaink, akik közül még egy sem látta Pécsét, a Balatont, Siklós történelmi várát, nem márt hatta meg fáradt csontját Harkány, Hévíz gyógyító vizében.

Szomorú és mégis jóleső érzés arra gondolni, hogy milyen hálás volt a Dunakanyari utért Szabó Józsi bácsi, vagy Gajdáné Méreg Ilonka néni a pécsi utért.

Orómteli kíváncsisággal jöttek velünk Hajósiék, Takács Tamás bácsi, Kovács Jani bácsi és még sokan mások. Harctéri emlékeik mellé sorakoztak az úton szerzett élmények is.

Néhány derűs epizód: Siklóson, vacsorára menet Máriagyűdön, a 73 kanyargó lépcsőn felfelé jövet "felfedeztek" bennünket, mármint rébaközi ruhás asszonyainkat. Minden tiltakozás dacára ki letünk nevezve érsekcsanádiaknak, hiszen a Röpülő Pavában, a tv.-ben Pernecki Károlyné Juliskát látták is!

Vagy: Badacsonban, zuhógó esőben kikötöttünk a sülthalnál és a ránkvaró borkóstolónál, ahol is egy pöttöm cigánygyerek, nála majdnem nagyobb harmonikával és tündéri hangjával fergeteges hangulatot keltett.

S bizony nagyon érdekes volt, hogy mikor Szántódon a valóban luxus kompra elhelyezkedtünk, csodálkozva kérdezték tőlünk: mikor indulunk már el? - és éppen akkor meg is érkezünk a tulsó partra!

Is hazafelé? Fáradtan, de töretlen hangerővel kimerítettük a teljes nótakészletet, miközben Csontos Jancsira csendesesen elkezdett hullni egy nőtárs mindennemű cucca, s aki "átszellemült" arccal rakosgatta vissza egyenként, eredeti helyére.

E nagy kiránduláson kívül szerveztünk egynapos kirándulást Gyopárosra, ahol a Szocialista Brigád tagjai és főleg gyermekes dolgozók vettek részt, majd ugyancsak egy nappal volt kirándulás Szegedre, főleg fiatalokkal a Repülő napra.

Sok-sok apróság "terheli" még a fentiekén kívül a Kulturális Bizottság számláját, csak még egy: gyermeknapkor mozi előadás a gyermekek részére, és pénzjuttatás az óvodáknak.

Minden évben szándékunk, de gyakoroljuk is a sport támogatását, az elmúlt évben 5.000.-Ft.-tal. Ezen a téren úgy véljük, hogy egy egészegebb egyensulynak kellene létrejönni, mely jobban érvényre lesz képes juttatni a tömegsport kérdésének kialakítását. Az erre hivatottak tudomásunk szerint országos viszonylatban is majd irányt fognak szabni. Az 1973. évre vonatkozó terveinket, az eddig járt úton haladva, érvényre juttatva eddigi jó tapasztalatainkat, eredményeinket, ki szeretnénk bővíteni új elgondolásokkal, eddig még akadályok miatt meg nem valósult rendezvényekkel.

Működésünk nem válik el az országos, a község kulturpolitikájától, abban él, és a jövőben ez a kapc. olat bővíthet a Művelődési Házzal megkötendő együttműködési és fenntartási szerződés keretén belül. Termelészövetkezetünk, mint társadalmi egység, kialakította "egyéni művelődési profilját" ugyan, de mindazokat, amelyeknek továbbfejlődéséhez, megtartásához a Művelődési Otthon nyújtotta környezet egy pluszt ad, kívánatosnak tartja oda szervezni, mint a Menyecske-órákat, Nők Klubját, Népi hímzést, Szocialista Brigád rendezvényeit, Agrárszakemberek Klubját és még sok egyéb, ezideig fel nem tárt igényeit. Véleményünk szerint ezek a színterek fogják a Művelődési Ház látogatóit, közönségét alkotni a gazdasági egységek részéről.

Markovics Gézáné

RÉGI DALOK

Csütörtökön virradóra,
Találtam egy pejcsikóra,
Addig, addig kerülgettem,
Mig fel nem kötőfékeztem.

Bikor felkötőfékeztem.
A vásárba el is vittem.
Kérdik: hogy ez a ló?
Ez a csikó negyven bankó!

Hé, te paraszt, hogyan
Élsz ott a tanyán?
Tán a fene meg is
Esz a tarhonyán?

Nyáron meleg, télen
Nagyon hideg van.
Csuda, hogy a szentlélek
Még benned van.

Bazsó Dénes gyűjtése

Leveledet édes,
Epakedve várom.
Írd meg, hogy a szived
Merre, hol találom?

Hirt se kapok rólad,
Epeszt a szerelmem.
Mikor jöhetsz hozzám,
Ennyit tudasz velem?!

Balogh András gyűjtése

RÉGI MŰDOKBÓL

Terít, mint a Szikszai puskája... Szikszai Miska még az 1890-es években kiváltotta a vadászengedélyt, de soha nem sikerült nyulat lőnie. Védkezett hát, ahogy tudott, mert az megiscsak szegény, ha vadász lőőre célozni sem tud: - Adta teremtette ezt a puskát!... Tuggyátok, hogy ez a puska egy olyan jó puska, hogy tíz puskájé se adnám, csak az a baj, hogy rettentően terít, aztán inkább körül lövi a nyulat, minthogy eltanójja. S azóta, ha valaki tévedett, így szoltak neki: - Rettentően jó eszed van, csak az a baj, hogy úgy terít, mint a Szikszai Miska puskája.

A. P. K. gyűjtése.

ALUTAI KRÓNIKA A CSANÁDPALOTAI Kelemen László Művelődési Otthon Hon-
ismereti Körének lapja.

Kiadja:.....:Csanádpalota Nagyközségi Tanácsa.

Lektorálja.....:Gila Mihály Alt.Isk. Igazgató

Szerkesztő.....: Szerkesztő bizottság.

Borítólap.....:Szügyi László.

A kiadásért felelős: Flórián Tiborné műv. és z. igazgató.

~~0-0~~

14. szám

1973. június

PALOTAI KRÓNIKA

KÉZIRAT-GYANANT

Honismereti, helytörténeti közlemények
Csanádpalota nagyközség Tanácsa.

Kiadja:

A Csanádpalotai Kelemen László Művelő-
dési Ház Honismereti szakkörének lapja.

Bazsó Bénes:

CSANADPALOTA TÖRTÉNETE

--A legrégibb időktől napjainkig. 14. rész.--

Szórakozás, kulturális élet. A múlt század végéig a fiatalságnak, csak a citerabálák, fonókák és kalákák nyújtottak szórakozást. A citerabálákat téli estéken, nagyobb szobával rendelkező magánháznál tartották. Ezenkívül, minden vasárnap délután valamelyik kocsmában táncteremben gyűltek össze a fiatalok, itt egy-két cigány hegedült, a fiatalság táncolt. Ha cigány nem volt, akkor citerás húzta a talpalávalót. Ezt az összejövetelt, kalának nevezték. A kaláka, felszabadulásunkig divatban volt. A fonóban a leányok fontak orsóval, a legények évődtek velük, lesték, hogy mikor ejti el egy-egy leány az orsót. A legény felkapta a leesett orsót, de csak egy orsóért adta vissza. Persze a leányok rendszerint csak akkor engedték ki az orsót a kezükből, ha a kedvesük állt előttük. Néha megtörtént az is, hogy másik legény kapta fel az orsót. A leány a jutalomcsókot nem akarta megadni. Huzavona, heves vita keletkezett, ami gyakran az udvaron verekedéssel ért véget. Ugyanis az udvarló így kényszerítette az egyes legényt az orsó visszaadására. Fonás közben meséltek is és daloltak. Hogy a hangulat elérje a tetőfokot, a legények különféle álarcokban jelentek meg, vagy tökből koponyát faragtak, gyertyát helyeztek bele, melynek fénye kísértetiesen világított a szemüregeken és szájnnyíláson át.

Bisznovágáskor felöltöztek cigánynak és kéregettek, vagy belopakodtak a lakásba és kilopták a kemencéből a sült hurokát és kolbászt. Persze később visszavitték és a háziak, a tolvajokkal együtt vidáman elfogyasztották. Korosabb férfiak téli szórakozása kosárfonás, szakajtókészítés, kocsikaskötés stb. volt. Ezt a munkát kártyázással tarkították. Dióra kártyáztak.

Vasárnap délelőtt a férfiak elmentek a kocsmába, a különféle körökbe, ott beszélgettek, kártyáztak, pár pohár bor után ebédre hazamentek. A nők általában otthon tartózkodtak, legfeljebb átmentek a szomszédba beszélgetni.

Nyári estéken, amikor az állatokat megetették, megittatták, kiültek a ház elé a lócára. Odajöttek a szomszédok és lefekvésig beszélgettek.

..-.-.-.-.-

KELEMEN LÁSZLÓ EMLÉKÉRE

--Szájhagyományok és hiteles iratok nyomán. I. rész.--

Kelemen László első magyar színigazgató életrajzát 1888-ban Dr. Váli Béla, majd 1927-ben Lugosi Döme írta meg, majd 1962-ben Kelemen Ferenc makói tanár, a Csongrádmegyei Hírlap hasábjain méltatta azt az anyagi és erkölcsi küzdelmet, melyet az első magyar színigazgatónak végig kellett élnie a saját házában. Igen, mert abban az időben II. József, aki a Magyarország kis tükröje című leírás szerint is "minden iskolában, minden törvényszéken, akármely nyelvi nemzetnél a németet tette uralkodóvá" nem adott lehetőséget a magyar nyelv pallérozására. Kelemen László társulata előadásonként 3 aranyat fizetett annak az Unverth grófnak, aki ebben az országban honpolgársággal sem rendelkezett, de adót se fizetett.

Amikor Kelemen László anyagiakban tönkrement, 1812-ben Palotára került, mint kántortanító, s itt működött, tanított, míg 1814-ben a kincstári ispán felbérelt és lerészegített kocsisa Kelemen Lászlót egyházi küldetése alkalmával útközbe fordíttatta. Kelemen László meghalt a kocsis pedig lábát törve koldusbotra jutott és bevallotta az adakozóknak a kincstári ispán gaztettét. Csaknem egy évszázad kellett ahhoz, hogy Bauja Lajos iskolaigazgató a szájhagyományok alapján, majd hiteles egyházi iratok nyomán, de a leszármazottak bevonásával 1887-ben az ó-temető kápolnájának déli oldalán rátalált Kelemen László sírjára. E sír valódiságát a plébánia 1880-as halottas anyakönyvének 163. lapja is igazolta. Ekkor Bauja Lajos az aradi és szegedi ujságokban nyilvánosságra hozta Kelemen László nyughelyét, mire 1888 szeptember 8-ra az Országos Színészegyesület emlékművet állított a főtérrre / ma Kelemen László tér / s országos ünnepséget rendezett Csanádpalotán. Különvonattal érkeztek Pestről, Aradról, Szegedről a színigazgatók, színészek, ujságírók és vezető személyek. Ekkor a község lakossága is résztvett az ünnepségen, közöttük az első magyar színigazgató leszármazottai is. / Kelemen László származottja a mai is élő Nagy György a közismert működvelő játékos. / Az említett emlékművet az 1950-es években - nem tudni kinek az intézkedésére - mintegy 200 méterrel az említett tér délkeleti szélére állították. Innen 1969-ben Kelemen László sírjához vitették. Kelemen László emlékére a helyi tanács a művelődési házon kívül teret, utcát nevezett el, míg 1964-ben az első színigazgató emlékére, halálának 150. évfordulójára a helyi kulturális bizottság vágvölgyi Janosné rendezésében "Kelemen estet" rendezett. Az est után a Színháztudományi Intézet részéről Dr. Czenner Mihály megkoszorúzta Kelemen László sírját és emlékművét, majd előadást tartott a magyar színigazgató küzdelmes életéről és elévülhetetlen érdemeiről.

A fentiek alapján kötelességünk megemlékezni Kelemen László születésének 200 éves évfordulójáról és szóvátenni, hogyan is élt a szájhagyományokban az első színigazgató.

/A szájhagyományokkal folytatjuk/

Asztalos P. Kálmán

KÖVEGY KÖZSÉG MULTJA ÉS JELENE

Mint ismeretes, a múlt év őszén a két község vezetői, illetékes szervei, a két község lakosságának bevonásával, kisgyűlések, falugyűlések és tanácsulések keretében vitatták meg a két község közös tanácsának kialakítását. végül, a minisztertanács határozata alapján, az 1973. április 15.-i tanácsválasztással Csanádpalota és Kövegy közös tanácsközség lett.

A közös tanács megalakulása indította a Honismereti szakkör tagjait arra az elhatározásra, hogy Kövegy község történetével /multjával és jelenével/ foglalkozzon. A Kövegy község multjára vonatkozó adatokat a hivatalos feljegyzésekből /mint pl. Csanádmegye története/ a lakosság életére vonatkozó adatokat pedig a gyermekkori élményekből, az idős emberek elbeszéléséből kívánjuk összeállítani.

Reméljük, hogy ebben a munkában Köveg község lakossága ugyanúgy segítségünkre lesz, ahogyan Palota község lakossága segíti kutatómunkánkat.

A Csanádmegye történetében Köveg község területe 1762-ig, mint nagylaki dülő szerepelt. Eredetileg, köv és voltáról /?/ Köveknek nevezték. A nagylaki szerbek, mint szerb határőrvidék pusztát az 1750-es években is így emlegették.

Az aradi uradalom 1769-ben 200 forintért bérbeadta Nagylaknak, majd az 1770-es években Palota bérelte 300 forintért olyan feltétellel, hogy az uradalom Kövespusztán 600 birkát legeltethet.

Köveg telepítése 1843-ban történt és báró Mednyánszki házának akarták nevezni, de ezt a nevet a vármegye nem fogadta el.

Az első települői Padétről kerültek, de a padétiak hamarosan elszéledtek /innen maradt fenn az öregek által még ma is emlegetett "padéti dülő"/ utánuk kertész lakosok települtek Makóról, Palotáról, Magyarcsanádról és Medgyesbodzásról. E települők száma: 872.

Az első települők voltak a Borsos, Luczó, Sipos, Mészáros, Nyári, Tóth, Trényi, Mackai, Benkő és Oláh családok. Ezek voltak a "tősgyökeres" kövegyi lakosok. Később kerültek ki Palotáról a Sisák, Hangai, Kinyó, Boros és Királyhegyesről a Vigh családok.

Palota történetében az 1850 évi rendezéskor Köveg község még Palotához csatolva szerepel. Palota területe Magyarcsanáddal, Apátfalvával, Makóval volt határos. Így Köveg község Királyhegyessel együtt, a múlt század végén lett önálló községgé.

Pánczél Józsefné

.-.-.-.-.-

JELENYUNK KRÓNIKÁJA

Május elsejét ebben az évben is megünnepelte Csanádpalota lakossága.

Az emlékeztetés, szép munka ünnepét verőfényes nap alatt élvezhette idős és fiatal. Az emeletes iskola udvara tömve volt a látogatókkal. Az idősebbeknek ülőhely volt készítve, míg a felállított színpadon jeleneteket, táncokat mutattak be az általános iskola tanulói és az óvodások. A nagyobbak bemutatták a kanásztáncot.

Az ünnep színvonalát emelte a helyi citerazenekar, melynek tagjai mind községünk szülöttei.

Flórián Tiborné a művelődési ház igazgatója így igen szép munkát végzett, amit a megjelentek lelkes figyelme és a tapsok is bizonyítanak. Persze, a helyi pedagógusok is kivették részüket az ünnepi munkából.

.-.-.-.-.-

Az anyák napját is megünnepelte községünk lakossága. A régi kultúrházban egész délutánt betöltő kellemes szórakozásban lehetett részük a megjelenteknek. Ez a műsor is a pedagógusokat dicséri, kik előkészítették az előadott szavakat, táncokat és jeleneteket. Nagyon megható pillanat volt, amikor Kiss pezsóné tánárnő és Gila Mihály iskolaigazgató, műsorkezdésként köszöntötték az édesanyákat és nagymamákat.

.-.-.-.-.-

A gyermeknapot is, mely már hagyománnyá válik, méltóan ünnepelte községünk lakossága. Ezen a napon svatták - és pedig a pedagógusok lelkes megrendezésével - az elsősöket "kisdobosoknak" és a negyedikeseket "uttörökké." Ezekután a kiváló tanulókat jutalmazták és ismertették, kik mehetnek jutalomüdülésre. Itt említjük meg, hogy az uttörőzenekar tagjait a tanács - jutalomként - több napos üdülésre viteti a Balatonra.

Dékány Józsefné

A békegyülés

Községünkben a békehónap keretében a községi nőbizottság és a helyi Vöröskereszt szervezésében szovjet és magyar nők baráti találkozására került sor. A május 23.-án tartott békegyülésre szovjet nőküldöttség érkezett községünkbe Juhász Tibor, a Hazafias Népfront Járási Bizottságának titkára kíséretében. A vendégeket a község asszonyai, pártállami és gazdasági vezetői fogadták és tájékoztatták a nagyközség életéről. A tanácsházán történt fogadás után a vendégek megismerkedtek községünkkel, a község mindennapi életével. Megtekintették az épülő művelődési házat, a bölcsődét és a 2. számú óvodát, ahol a kicsinyek virággal és kedves műsorral köszöntötték a szovjet nőküldöttséget. Az AFESZ áruházainak ellátásáról és áruválasztékáról elismeréssel szölgáltak a vendégek.

Az MSZMP székház nagytermében tartott békegyülésen Gila Mihály a községi pártszervezet csucsvezetőségének titkára üdvözölte a vendégeket, s a megjelenteket. Az uttörő kislányok orosz nyelvű köszöntője után Hadobás Mihályné a községi nőbizottság elnöke, Varga Istvánné az AFESZ nőbizottságának elnöke és Gardi Józsefné, a szülői munkaközösség elnöke üdvözölte a szovjet nőket és a találkozás emlékére átnyújtották a népművészeti emléktárgyakat. Majd a szovjet nők is üdvözölték a magyar nőket. A békegyülés ünnepi beszédét Kiss pezsóné, a helyi általános iskola igazgató helyettese, megyei tanácsstag mondta el. Beszédében felelevenítette a felszabadulás napjait, majd méltatta a béke és baráti kapcsolatok jelentőségét.

Békegyülésen került sor kiváló véradók kitüntetésére is. Bak Béláné, a helyi Vöröskereszt I. számú alapszervezet titkára meleg szavakkal méltatta a véradók önzetlen aldozatkészségét, mondván "hogy az anya életet ad gyermekének, a véradó ugyanugy életet ad embertársának". Dr. Révész István az alapszervezet elnöke és Bak Béláné az alapszervezet titkára a Magyar Vöröskereszt megbecsülése jeléül átadták a 24 véradónak a "Kiváló véradó" arany-, ezüst és bronzkitüntéseit. Aranyérmét kapott legjobb véradóink: özv. Szikszai Balázsné, Dufka Pálné, Halasi Istvánné, Halasi Sándorné.

A békegyülés színvonalas kulturműsorral zárult. Majd baráti beszélgetés alakult ki a szovjet és magyar asszonyok között, amely a Fényes vendéglőben rendezett vacsorával folytatódott. A vacsora után Balázs István tanácselnök megköszönte a szovjet nőküldöttségnek, hogy jelenlétével megtisztelte a békegyülést és azon reményét fejezte ki, hogy a találkozás a jövőben még ismétlődni fog. Ezután igen jó hangulatban búcsúztak egymástól a baráti találkozó résztvevői.

Pánczél Józsefné

Asszonyok a mezőgazdasági termelőszövetkezetben

1960. január 1.-én termelőszövetkezeti község lett Csanádpalota. 13 év telt el azóta, első évtől kezdve a növényápolás az asszonyok munkája. Kora tavasztól késő őszig megtalálhatók kint a határban. Tavasszal, ősszel a hideg, nyáron a meleg okoz gondot, elkeseredést. Sokszor éri kinn a vihar, eső a csapatokat, de tavasszal területváltással, téli szálláskor ez mind el van felejtve. Asszonyok, családanyák, de még közös munka is nehezedik a vállukra. Kedvük, munkakészségük, munkalendületük töretlen. Ott vannak mindenütt, ahol szükség van rájuk. Élelen kézimunka tanfolyamra járnak. Lakásukat szebbnél szebb kézimunkák díszítik. A tanfolyamok alkalmával politikai előadásokat hallgatnak. A művelődésből is kivesszik résüket az asszonyok. A termelőszövetkezet asszonyai megleghangú kézimunkatanfolyam záróvacsorát és kiállítást rendeztek ez évben is. A termelőszövetkezet nőtanács rendszeresen ülészik. A szövetkezet vezetőségével megvitatják a felmerülő problémákat.

Minden évben nagyobb kirándulást szerveznek a tsz-en belül. "Ismerd meg hazádat" jelszóval. Az elmúlt évben 4 napos kiránduláson a Dunántúl nevezetesebb helyeit látogatták meg, most pedig június 18-tól 5 napos kirándulásra mennek Észak-Magyarország szépségeit és rendezettségét meglátogatni. Amerre mennek, mindig felhangzik jókedvű énekük és kacagásuk. Egyik szilárd pillére a nők a mezőgazdaságnak. Ezt tudják is. Élnék jogaikkal és lehet számítani rájuk. A mezőgazdasági termelőszövetkezet olyan, mintegy nagy család, ahol a nők és férfiak együttes munkájával teremődik a jólét és a gazdag-
ság.

Nyerges Sándorné

..-.-.-.-.-

Kenderáztatás

hol ma a Hadak utja van és a Sas utca, az 1870-es években még mély ödör volt. Lóusztatásra használták, majd később kender áztatásá-
ra. A faluban sokan foglalkoztak kenderáztatással. Gyermekkoromban még én is tapostam a kenderet, úgy mondták mondták, morzsoljuk a ken-
dert. A száraz kenderet lábunk alá tettük, 8-10 egyén egymás mellett állt, hosszú létra elébünk volt téve székekre, abban fogódtunk, hogy
ne essünk. Minden erőnkől tapostuk a kenderet. Közben nótáztunk, leve-
teltünk. Az idősebbek, akik értettek hozzá fésülték /gerebenezték/. Ezt a munkát a kalákában végezték, vagyis egyik helyen elvégezték,
mentek a másik helyre. A fizetés az abéd és a vacsora volt, mert
addig az főzött, akinek dolgoztak. Még gyermekkoromban már csak na-
yon kevés helyen dolgozták fel házilag a kenderet. A kenderáztató
ödör helyére felépültek a lelenházak. /Igy hívták az új házakat,
mivel azok állami hitellel épültek/. Az áztatás bennmaradt az utó-
kor vérében. Palotáról mentek és még mai napig is mennek az ország
minden részébe emberek kenderáztatósoknak. A kendergyárak a Palotai
áztatósokat fizették meg a legjobban. Szakmává vált lassan az ázta-
zás, éppugy érteni kellett hozzá, mint bármilyen más mesterséghez.
Csunya, nehéz fizikai munka. Az ipar megtesz mindent a gépesítés
érdekében, de a palotai kenderáztatósokat még nagyon sokáig nem tud-
ta tökéletesen helyettesíteni a gép.

Nyerges Sándorné

..-.-.-.-.-

Aztatós nóta:

Szombat este kedvesem,
Jöttem hozzád szívesen
Csókot kértem nem adtál,
Kendert áztatni voltál.

Másnap aztán kedvesem,
Adtál volna szívesen
De már akkor nem kellett,
Elölről is, hátulról is gsepe-
gett.

Az 1880-as években elvitte a víz a kendert Palotán. Egyes családoknál nagy gondot okozott a ruházzkodásban, így született az alábbi nóta:

Csicsónénak nincs pendelye,
Vízbe veszett a kendere,
Csicsóné galambom,
De rád illik a csókom.

Csicsónénak három lánya,
Háromnak van egy szoknyája,
-Csicsóné galambom,
De rád illik a csókom.

Nyerges Sándoré

.....

Régi népdal:

Rég elhúzták az estéli harangot,
Mi az, aki még mostan is barangol?
Csak én járok a faluban egyedül,
Vágyom az álmot, de az elkerül.

A telihold de fényesen világít,
Lábam mégis arrafelé irányít.
Mellejtük mentem, de észre se vettek...
Hej, Istenem, de boldogok lehetnek...

.....

Dékány Józsefné

Régi dalszöveg:

Rok partján a pemetefü,
Z a kislány, jaj, de gyönyörű!
An neki gyűrűje,
Acacári kötője,
An neki szeretője.

Buza között szól már a haris,
Megyek hozzád vasárnap Maris.
Elmegyek kérőbe
Jegykerdő a zsebembe,
Szerel em a szívembe.

.....

Egy a Nap lefelé,
On a Hold felfelé,
Allag a vőlegény,
Allag a vőlegény,
Menyasszony felé.

Ódaér hozzája,
Leül a padkára,
Lehajtja bus fejét,
Hullajtja könnyeit
Menyasszony vállára.

Istenem, Istenem.
Draga jó Istenem!
Hogy felejtsem szivét,
Mézédes beszédét
Annak a csalfának?

Bazsó Péter gyűjtése

.....

1.

2.

3.

Amikor még falun, de különösen az 1910.-es években is, ismeretlen volt falun a "bolti kenyér" házilag sütötték a mindennapi kenyeret. A kenyér előállításához használtak a gyuró, vagy dagasztóteknőt. melyet a teknővájók, kaparók már farökből faragtak. /2/ Ebben kovászoltak, gyurták, dagasztották a kenyértésztát. A dagasztóteknő tartozéka volt a keresztfa, /1/ melyet a teknőn keresztbetéve szitalás után a párlé átcserzésére használtak. Így nem kellett kézbe tartani a parlevetszűrő szitát. A kovász előkészítésénél használták fából faragott és karhosszúságú "lapocka kanalat". Ezt kétkézre fogva a tészta előkészítésénél használták. /3/ Használatával könnyebben bántak a tészta sűrűségével, mint kézzel. Ha már csak hányódóban, mint fölösleges tárgyakat lehet találni, na meg a muzeumokban, mint régiséget.

.....

PALOTAI NEMZETI, CSUFOLÓDÁSOK

Nagyapám, aki 1872-ben született, gyakran meselt, dalolt nekem.
Ha a térdén lovagoltatott, mindig kis versikéket mondott a lovagoltatásomhoz. Ezekből - mint régiséget - mutatok be néhányat.

Hat óra, mén a kofa Makóra,
Szénát adunk a lónak,
Abrahot a csikónak.

.-.-.-

Hopp, hopp, katona,
Ketten ülünk egy lóra,
hároman egy csikóra.

.-.-.-

Mese, mese mátká,
Fekete madárka,
Uri kutya bundája,
Huzd a tütyükédre.

.-.-.-

Ciróka, maróka,
Mit főztél? Káposztát!
Hova tetted? Mind megetted?
Feltettem a polcra,
Odament a pap macskája
Mind megette, csak a levit hagyta!
Sicc, sicc, sicc!

.-.-.-

Csicsis baba,
Nincsen papa,
Elment apa
A malomba.
Hoz majd lisztecskét,
Abból sütünk kenyérkét.

.-.-.-

Németi Bálintné

PALOTAI KRÓNICA a csanádpalotai Kelemen László Tüvelőzősi Otthon Nem-
ismereti Körének lapja.
Kiadja..... Csanádpalota Hagyományi Tanácsa.
Lektorálja..... Gila Mihály ált. isk. igazgató
Szerkeszti..... Szerkesztő bizottság
Berítőlapp..... Szügyi László.
Kiadásért felelős: Flórián Tiborné műv.ház igazgató.

15. szám

1973. AUG 2. D

PALÓTTAI KRÖNNIKA

K É Z I R A T G Y A N Á N T !

Honismereti, helytörténeti közlemények
Kiadja: Csanádpalota Község Tanácsa
A Csanádpalotai Kellemen László Művelődési
Otthon Honismereti szakkörének lapja.

Bazsó Dénes:

C SANADPALOTA TÖRTÉNETE

--A legrégibb időktől napjainkig. 15. rész.--

A község kulturális életében nagy változást idézett elő először a postahivatal megnyitása 1871-ben, másodszor a vasutforgalom megindulása 1884-ben. Ettől kezdve a levelek, ujságok, folyóiratok rendszeresen érkeztek a községbe.

A postahivatalt 1892-ben táviróval is felszerelték.

A vasutvonalat az Arad-Csanádi Résvénytársaság építette. Kezdetben az emberek idegenkedtek a vonattól. Hogy az idegenkedést, félelmet eloszlassák az emberekben, a község előljárósága a jegyző és bíró vezetésével, az állomáson összegyűlt emberek szemeláttára beszálltak a vonatba. Az előljárók feleségei, gyermekei sírtak, amikor a vonat megindult Arad felé. Az előljárók némán integettek kezükkel, mintegy jelezve: ne sírjatok, ha élve nem is jövünk vissza, de községi előljáró gyáva nem lehet. A vonat délután sértetlenül vissza is hozta őket. Ettől kezdve mindig többen és többen mertek a vonatra felülni. Ugyancsak döntően változtatta meg a község kulturális életét a különféle körök megalakulása. A Polgári Olvasókör 1876-ban létesült, amely a község értelmiségéből, kereskedőkből és iparosokból szerveződött. A Gazdakör 1885-ben alakult meg. Tagjai a módosabb kisparasztnak voltak. A Polgári Olvasókörből 1892-ben az iparosok kiváltak és megalapították az Iparoskört. A századforduló után szerveztek még egy kört a Katolikus Kört. Az első világháború után megszervezték a Munkáskört, tagjai napszámosok és gyárumunkások voltak. Ugyanebben az időben a Polgári Olvasókörből kiváltak az értelmiségiek és Uri Kaszinót hoztak létre. A Polgári Olvasókör akkor szűnt meg, amikor a kereskedő tagjai Kereskedő Egylet nevet adtak neki. Majdnem minden kör egy-egy kocsmahelyiségben volt. Itt a kör tagjai időnként bálakat rendeztek, vagy a kör fiatalosága műkövelőelőadást rendezett. Népszínművet adtak elő, a betanítását a község valamelyik tanítója végezte.

Két népes egyesület is működött, a Méhész Egyesület és a Rokkantak Egyesülete.

Évente két-három vándorszínésztársulat is felkereste a községet, pár hétig itt játszottak, majd eltávoztak.

Vándorcirkusz is szórakoztatta a lakosságot, de egy-két előadás után tovább mentek.

Állandó szórakozást nyújtott a mozi, amely 1926-ban nyílt meg. A moziban csak szombaton és vasárnap volt előadás. Némafilmet vetítettek, a kísérőzenét egy hegedűs és egy cimbalmos szolgáltatta.

Népdalok:

Tul a Tiszán
Esik a hó,
ho ho hó,
ho ho hó.

Olyan esik
Mint egy szép nagy
Mogyoró,
ró, ró ró.

Olyan fehér
Mint a hattyu
tyu ru tyu
tyu tyu tyu.

Nem ölel meg
Engemet,
Minden fattyu
ru tyu tyu.

/Bazsó Dénes gyűjtése/

KELEMEN László emlékére. 2. rész.

--Szajhagyományok.--

Nagyon sok bizonyíték van arra, hogy még az 1900-as évek elején is szokás volt a humoros "falucsufolás." Ebből kijutott Csanádpalota részére is, mert amikor a "...magas kir. földművelésügyi Minisztérium 71588/I/I-a. leirata utasítja az előljárárságot, hogy a Fő-térre /ma Kelemen László tér/ Erzsébet királyné emlékére fákát ültessen pár év múltán a fák lombjaitól nem látszott az 1888-ban felállított Kelemen-emlékmű, csak közelről. A heti piacok alkalmával Palotára látogató környékeliek nagy érdeklődést tanúsítottak:

--Talán bizony lopták azt az emlékművet, hogy ennyire elrejtették a fák közé?!

És csattogtak az öregek véleményei:

--Minek vannak ott azok az Erzsébet fák, mikor máshol is meglennének?!

--Minek fitogtatnánk azt a Kelemen-követ, hogy nekünk olyan is van?

--Azért, mert Kelemen magyar volt!

--Erzsébet meg királyné volt!

S addig csattogtatták a fenti véleményeket, hogy Brengarten Henrik főjegyző kérelmet küldött a csanádi püspökhöz, kitérve arra, hogy a Szent János szobrot elhelyeznék a templom elé, a Kelemen emlékművet a szobor helyére állítanák. A kérelmet vita követte, amit a 3328/1900 számú felirat is bizonyít, de minden maradt a régiben. Brengarten meghalt, s évtizedek teltek, mire a Szent János szobor mégis a templom elé került, a Kelemen emlékmű pedig az Ó-temetőbe.

..-.-.-.-.

Csanádpalota lakossága magyar anyanyelvű, de sok idegenhangzású névvel. Ha valaki azzal állított elő, hogy a magyarosodás az egyház érdeme, mindig akadt valaki, aki erre az állításra rátrónfolt:

--Az ám, csak a Kelemen László segítségével! Ő magyarosított!

Hogy honnan vették az öregek ezt az állításukat, ezt nem tudtam kibogozni, de hogy az Országos Színész Egyesület 1901 március 28.-án kelt leiratában az is benne van, hogy "...Kelemen László és hűséges napszámos társai azok, akik az elnyomás korszakában is ápolták, terjesztették, fenntartották anyanyelvünket..." ez bizonyos! Tehát a Kelemen László magyarosítása mellett ágáló öregek --, bár honnan vették -- igazat mondtak, noha ezzel a leirattal nem igen lehetett szerencsájuk találkozni.

..-.-.-.-.

Hangai László és Gyenes András palotai iparos legények azért kaptak munkát a makói mesternél, mert Palotán van a Kelemen emlékmű. Amikor a palotai legények erről semmit sem tudtak, a makói mester ajtót nyitott nekik:

- Ha emyit se tudnak, menjenek tovább!

Ez az eset az 1920-as évek utólján történt.

..-.-.-.-.

Asztalos P. Kálmán

Kövegy község múltja és jelene.

Hogy Kövegy község nem régi település, az az épületekről és a temető-jéről is látható. Az egyetlen rk. temetőjében most mennek végig harmadszor a sirásással. A temetőnek a keleti /kicsit északkeleti/ oldalán kezdték a temetkezést. A szájhagyomány szerint: a keleti oldal északi végén orosz temető volt, ettől folytatódólagosan temetkeztek elő-deink, a honfoglaló telepések. Ide temetkeztek a község első vezetői és családjai is. Az éppen maradt kőkeresztén ez áll: Csillag János, Kövegy község jegyzője, élt 76 évet, megh. 1910. augusztus 17. A másodikon: Csillag Jánosné, Karoly Jozefa, élt 32 évet, megh. 1871. június. A harmadikon: Csillag Jánosné, Kovács Ida, élt 28 évet, megh. 1877. július 25. A negyediken: Csillag Jánosné, Piró Zsuzsanna, élt 38 évet, megh. 1894. márc. 28. Ezek szerint: Csillag János, aki 1864-1896-ig volt Kövegy jegyzője, három feleségét temettette ide. Itt nyugszik még Csillag Pálné, Illés Franciska és Csillag Antal jegyző, aki a szájhagyomány szerint szintén jegyzője volt Kövegynak kis ideig. Ugyancsak a szájhagyomány szerint a keleti oldalban nyugszik Kubicza tanító is, Kövegy első tanítója, azonban ennek nyoma nem látható, mert a sírhelyen újabb temetkezés történt.

Kövegy területét /974 hektár, 1693 kh./ 1843-ban a Magyar Kincstár kisparcellákban kiosztatta a mezőgazdasági munkások és a kertész telepések között. /Hogy mennyit jelentett ez a kisparcella? Valószínű, hogy kinek mennyi kellett, annyit íratott, mert emlékszem a gyerekkoromban a nagyszüleim negyven, ötven, hatvan holdakat emlegettek. Ki ennyi, ki annyi után fizette a "vagyonváltságot".

A község belterületét 1100, 500 és 400 négyszögöles házhelyekre osztották fel. /Ebből beépítve 268 db./ Az 1100 négyszögölekre osztott egyenes hosszú parcellákból lett a "nagyutca" és a két "szélsősor".

/Utca nevet, mint pl. Arany János, vagy Petőfi Sándor utca, nem használtak./ A lakosság olykor élcelődött is azon, hogy "Kövegyn csak a nagyutcán lehet végig menni". /Mivelhogy több utcája nem volt./

A nagyutcat foglalták el az első települők. Ide építkeztek, itt éltek a tehetősebb, módosabb családok. A Benkő, Oláh, Sipos, Luczó, Borsos, Nyári, Mészáros, Tóth, Mackai, Csikota stb. családok. A kisebb házhelyű faluvéget Magyarcsanád felől egyszerűen faluvégnek, fölvégnek nevezték, azonban a Palota felőli faluvéget csufondárosan "Susánnak" keresztelték. Hogy miért? Magyarazatát még senki sem adta, valószínűleg azért, mert itt lakott a szegény zsellér nép. Susánba épültek később az Oncsa házak is.

Kövegy legrégibb épületei közül említésre méltó a tanácsháza és a jegyzőlakás, /a mai óvoda/ amely az aradi uradalom idejében, mint ispan lakás szerepelt. Ugyancsak említésre méltó az az /ma már nem látható/ épület, amely a mai iskola udvaránál beljebb állt, s amelyet a múlt században iskolának és imaháznak használtak. /Az imaházról említés található a Kövegyi Plébánia Történetében is, mely szerint az imaház Mária Társulat pénztárát Benyovszki Luca kezelte./ A mai iskola udvarán még nagyon sokáig állt az a harangláb, amelynek harangja az imaház idejében ajtatosságra, istentiszteletre szolgáltatta a híveket. A kis harang később az új templom tornyába került, amikor az első világháború idején a háborúba vitték a nagy harangokat.

A község házai vertfalból/döngölt/ és vályogból készültek. A háztetőket leginkább cseréppel fedték, elvértve akadt nád és zsindelytető. A házak az utcára véggel épültek, széles nagy eresztettel, "ganggal", amely napjainkra beüvegezett, modern verandává alakult. A gangot sokmindenre használták. Nyáron itt étkeztek, itt aludtak. Kövegyn sok helyen állt

gangon az a házi, konfervászonnal, vagy tüllel letakart "szunyoghá-
", amelyen az öregek nyíron aludtak. Mert a régi öregek úgy tartották,
egy Szent Jorgynaptól-Szentmihályig csak kint a szabadlevegőn jó alud-

honismereti mozgalomunk eseménye

Janus 25-29-ig a Hazafias Népfront megyei titkársága és a megyei Mód-
szertani Központ közös szervezésében ötnapos továbbképzést tartottak Ma-
don a megye honismereti szakköreinek vezetői részére, amelyen a Csanád-
palotai honismereti szakkör tagjai is/öten/ résztvettek. A továbbképzés
élja az volt, hogy elméleti és gyakorlati segítséget adjon a honismere-
i munkában tevékenykedőknek. Körvonalazza a honismereti mozgalom fejleszt-
ésének fő feladatait, különös tekintettel a felszabadulásunk közelgő 30.
évfordulójára.

Kun Béla általiskolában tartott tanfolyamot Dr. Börösök Vince, a honisme-
eti mozgalom szakreferense nyitotta meg. Az első előadáson Tóbiás Áron,
Hazafias Népfront Országos Tanácsa Titkárságának főelőadója a honisme-
eti tevékenység társadalmi és politikai jelentőségéről beszélt. Méltatta
nnak fontosságát a Hazafias Népfront mozgalomban. Délután Buzás László
gyógymn. tanár irányításával városnéző sétóra indultak a hallgatók, a-
ol Makó műemlékeivel és jellegzetességeivel ismerkedtek meg. A második
apon dr. Gulácsy Éva a szegedi József A. Tudományegyetem tanársegédje a
művelődési/honismereti/közösséget kialakításnak, együtttartásnak, munkájá-
nak pedagógiai, módszertani kérdéseiről tartott előadást. Majd dr. Dömötör
kos, a Népművelési főelőadója tartott előadást, akinek segítségével a mű-
velődési házakban működő honismereti szakkörök feladatát elemezték a hall-
gatók. Délután Tóth Ferenc, a makói József A. Múzeum igazgatója a makói
gyűjtőmunka eredményeiről és további feladatairól tartott beszámolót, a-
hol a tanfolyam résztvevői a Múzeumbarátok Körének tagjaival is találko-
tak. A harmadik napon Oltvai Ferenc a Megyei Levéltár igazgatója a krón-
ikairás elméleti és gyakorlati kérdéseiről tartott előadást. Igen sok
hasznos tanácsot kaptak a krónikairók. Majd dr. Juhász Antal, a szegedi
Móra Ferenc Múzeum csoportvezetője a gyűjtőmunka elméleti és gyakorlati
kérdéseiről adott sokrétű, értékes tájékoztatást. A továbbiakban Novák
József, a Népművelési Intézet főelőadója a honismereti tevékenység és a
népművelés kapcsolatát ismertette. Boros József, a Hazafias népfront me-
gyei bizottságának politikai munkatársa a honismereti mozgalom feladatát
ismertette a felszabadulásunk 30. évfordulójának méltó megünneplésében.
Zsira Katalin szentesi aktiva a Balatonalmádiban megtartott országos
honismereti konferenciáról adott tájékoztatást. A záróelőadáson dr. Bör-
ösök Vince, a honismereti mozgalom megyei szakreferense/utavalóul/bő
szakiradalmat ajánlott a hallgatóknak, melyet a gyakorlati munka során
célszerűen és hatékonyan használhatnak fel. Juhász Tibor, a Hazafias Népf-
ront makói járási bizottságának titkára további eredményes munkát ki-
vánt a községek, városok és megyénk életével foglalkozó lelkes társadal-
mi gyűjtőknek, a honismereti szakkörök vezetőinek, tagjainak. Mátyás János
a megyei Módszertani Központ főelőadójának zárószavaival ért véget a mind-
annyiunk számára oly felejtethetetlen élményeket nyújtó egyhetes honisme-
eti tanfolyam. A tanfolyam kiemelkedő eseménye volt Erdei Ferenc szülő-
házának és sírhelyének felkeresése, ahol a hallgatók kegyelettel adóztak
Makó város szülőtte emlékének. Innen Apátfalvára mentek, ahol a hagyományo-
kat őrző öregekkel beszélgettek el. Utban Palotára, megtekintették Kun
László kőkeresztjét. Csanádpalotán Balázs István tanácselnök, Flórián
Tiborné, a műv. ház igazgatója és Hadobás Mihályné a községi nőbizottság
elnöke üdvözölték a vendégeket, akik megtekintették az új művelődési há-
zat, a szakkör gyűjtését és a temetőben kegyelettel adóztak Kelemen László
emlékének.

Pánczél Józsefné

1973 augusztus 19

Délelőtt tíz óra. Itt áll előttünk teljes pompában az új Művelődési Ház. A sok ember igyekszik az ajtón befelé, hogy az ünnepélyes pillanatban jelen legyen. A tömeg elhelyezkedik, felcsendül a himnusz "Isten áld meg a magyart". Néma csend, sok embernek könnyes a szeme. Elnöki köszöntőt Balázs István a Nagyközségi Közös Tanács Elnöke, avató beszédet pedig Hantos Mihály a Csongrád Megyei Tanács elnökhelyettese mondott, amit a jelenlevők nagy figyelemmel hallgattak. Ezután versek következtek, majd a művelődési ház irodalmi színpada, néptáncscsoportja és az EDOSZ /Szeged/ tancegyüttes szórakoztatta a közönséget. Fentiek után került sor a művelődési ház előtt felállított Kelemen László első magyar színigazgató arany márványból készült mellszobrának leleplezésére, akiről a művelődési ház méltán kapta nevét őrizve emléket az utókor számára. A szobornál Dr. Czenner Mihály színháztörténész mondott emlékbeszédet, méltatva Kelemen László munkáját, majd Ujlaki Károly színművész szavakat hallhattak a megjelentek. Ezzel az avató ünnepség befejeződött, de délután és másnap további program várta az érdeklődőket.

Csanádpalota lakóinak régi vágya teljesült e napon. Sok vita előzte meg, hova épüljön, milyen legyen. Sok év kellett hozzá míg elkészült. Most falai büszkén emelkednek ki a többi ház közül s mi palotaiak büszkék vagyunk rá. Reméljük beváltja minden hozzáfűzött reményünket.

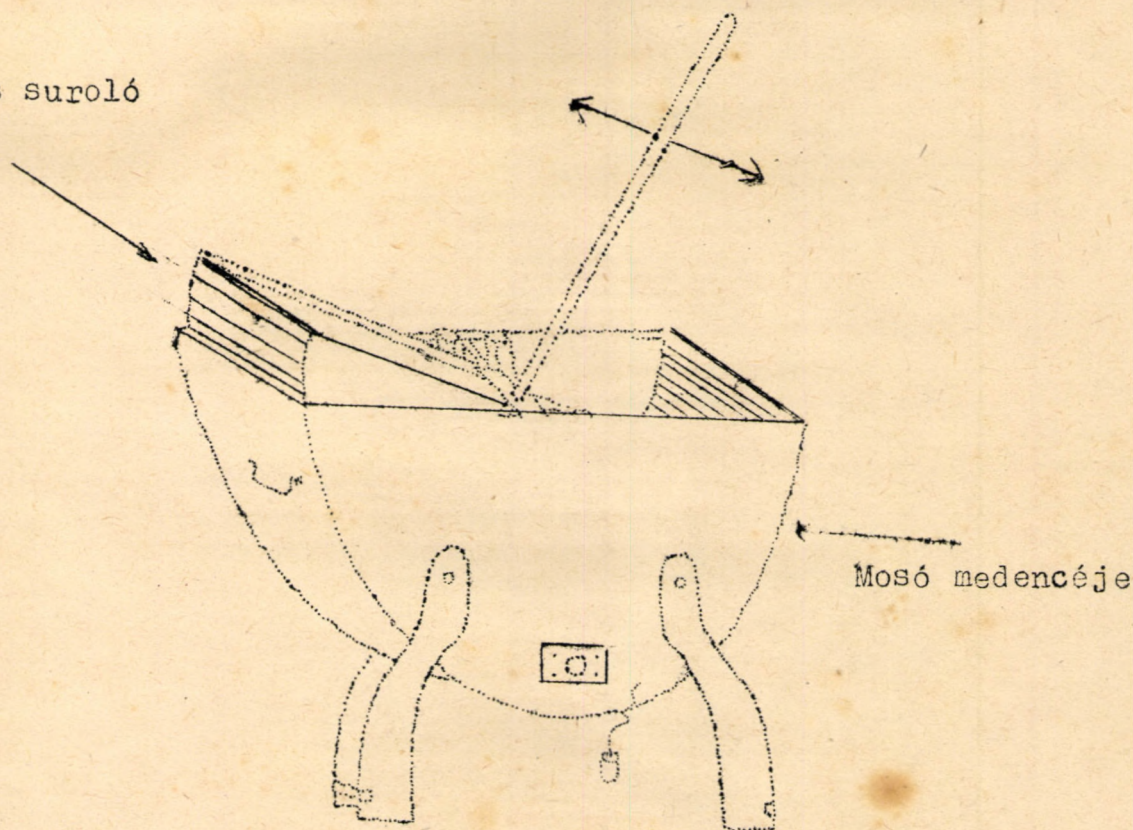
Nyerges Sándorné

1973 augusztus 20

Délelőtt 9 órakor a művelődési házban Takács Győző festőművész, körvezető köszöntő szavai után, Szalma István a marosmenti művésztelep titkara nyitotta meg a csanádpalotai képzőművész kör kiállítását, amelyen nagy elismeréssel szólt a helyi képzőművészek: Szekeres András fafaragó, Dufka Pálné agyagmintázó, Czene Mihály, Asztalos Mihály, Szügyi István, Z Kovács Sándor és Krivan Pálné festők munkáiról. Nem maradt dicséret nélkül az ifjúsági kör munkája sem. Tíz órakor került sor az öregek alkotmány napi ünnepére ahol Markovics Géza anyakönyvvezető köszöntötte az idős embereket és az aranylakodalmukat ünneplő házaspárokat. Szalados Jánost, Sojóczki Andrást, H. Kovács Istvánt, Halasi Orbánt valamint K. Kovács Sándort és feleségeiket, akiknek ez alkalommal újítottak meg ötven évvel ezelőtt kötött házasságukat. Az aranylakodalmas párokat Hires György a Törekvés Tsz. elnöke is köszöntötte s egyben pénzjutalmat, a termelészövetkezeti asszonyai pedig virágcsokrokat nyújtottak át az ünnepeleknek. Ezután a helyi kulturcsoport színvonalas műsora következett. Bakos Rozália tanárnő adomákat, régi történeteket adott elő, Marosi András verseket mondott. A Haladás Tsz. menyecske kórusa szép népdalokkal szórakoztatta az idős embereket a műv. ház táncscsoportja szebbnél szebb táncokat mutatott be. Az énekeket, táncokat a helyi citerazenekar kísérte nagy sikerrel. A nyugdíjasok szép emlékekkel távozhattak s bizonyára sokáig emlékeztetés marad számukra a jól sikerült ünnepség. A művelődési ház nagytermét délután a gyermekek foglalták el, akik az irodalmi színpad s bábszakkör előadását tekinthették meg. Este a tánciskolások vizsgabábjával fejeződött be az ünnepi műsor ahol a makói Solidus tanczenekar játszott nagy sikerrel.

Pánczél Józsefné

Bordás suroló

Ruhamosó

Teljesen fából készült ruhamosó, amit nevezhetünk a mosógép elődjének is. Mosás előtt kiemelték a bordás surolót a medencéből s feltöltötték azt vízzel. A ruhák belehelyezése után vissza tették a bordás surolót s nyíl irányában ide-oda mozgatták. Így a dörzsölés által a ruha kitisztult. Mosás után a medencéből az alján látható dugót kihuzva a szennyes vizet kiengedték.

A ruhamosót Ludanyi László szakköri tag találta Barta Tamásné padlásán aki azt az 1890-es években menyasszonyi ajándékba kapta s most a honismereti körnek adományozta. Rajzolta: Ludanyi Klára

A.P.K.

PALOTAI KRÓNKA a csanádpalotai Kelemen László Művelődési Ház Hon-
ismereti Körének lapja.

Kiadja: Csanádpalota Nagyközségi Közös Tanácsa

Lektorálja: Gila Mihály ált. isk. ig.

Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság

Borítólap: Szügyi László

Felelős kiadó: Flórián Tiborné műv. ház igazgató

Készült 130 pld-ban.

Szólás-mondások

Azt kapta, amit Bunye a tapasztásért....

/arra és annak mondták, aki - valamilyen oknál fogva nem kapta meg a bérét. Eredete: egy apátfalvai Bunye Jóska nevű tapasztó cigány Palotára járt tapasztani. Egész héten dicsekedett a keresetével, de szombaton nem fizetett a gazda, mert nem volt megelégedve a tapasztással, így Bunye nem kapott semmit./

● — ● — ● — ●

Se pénz, se posztó.

/Akkor mondják, ha valaki rossz üzletet csinál. Eredete: Szvidrán rőfös az 1910-es években úgy elmért egy vég posztót, hogy amikor széthordták, akkor jött rá, hogy áron alul adta./

Németi Bálintné gyűjtése

Régi népdalok

Öreganyám pendele
Ki van a gallyra téve,
Öregapám őrizte,
Hogy a szél el ne vigye.

A szél el nem vihette,
Mert a folt nem engedte,
És accérna, meg a folt
Öt korona áru volt.

• • • • •

Németi Bálintné gyűjtése

Az égen csak egy Nap van,
Mégis milyen meleg van.
Hát hogyha még kettő volna,
Akkor milyen meleg volna.

Az én babám, a kis barna,
Kiállott a kiskapuba.
Rámkacsintott gyöngy szemével,
Ettől lett forró a szívem.

Kecsketuró, tehénturó, juhturó,
Valamennyi éve nagyon tápláló.
Pásztor ember ha jól lakik turóval,
Eljátszogat hajnalig babájával.

● — ● — ● — ●

Bazsó Dénes gyűjtése

[illegible]

PALOTAI KRÓNICA a csanádpalotai Kelemen László Művelődési Ház Honismereti Körének lapja.

Kiadja: Csanádpalota Nagyközségi Közös Tanácsa

Lektorálja: Gila Mihály ált. isk. ig.

Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság

Borítólap: Szügyi László

Felelős kiadó: Flórián Tiborné műv. ház igazgató

[illegible]

Végre a kontárok közül hány utasítottott a Céh által valamelyik mes-
terhez beállításra. Mindezekre a legnagyobb felelősség terhe mellett f.
hó 19.-én jelentésüket várom.

1852. jun. 17.

Szalay fszbiró

A.P.K.

SZÓLÁSOK, MONDÁSOK

"Mindegy neki, mint a szélső háznak."

Olyan emberre mondták, aki semmit se vesz komolyan.

• • • •

Úgy érzi magát, mint a lakodalmas kutya."

Általában a másnapos emberre mondják.

• - • - •

Nem az, aki kores, hanem aki soros.

Kálmány Lajos pátái plébános ezzel vigasztalta a gyászolókat, a halál igazságára utalva.

• - • - •

"Jújj-ig önti a poharat, mint az egyszeri ásszony."

Amikor az asszony pálinkát adott az urának, csak félig öntötte a poharat, hogy ki ne csorogjon, de amikor magának öntött, akkor csordultig töltötte. Egyszer aztán az ura rászólt: egyszer már az én poharamat is jujj-ig öntsd, mert én így lemaradok.

• - • - • - •

Németi Bálintné

PALOTAI KRÓNICA a csanádpalotai Kelemen László Művelődési Ház Honis-
mereti Körének lapja.

Kiadja: Csanádpalota Nagyközségi Közös Tanácsa

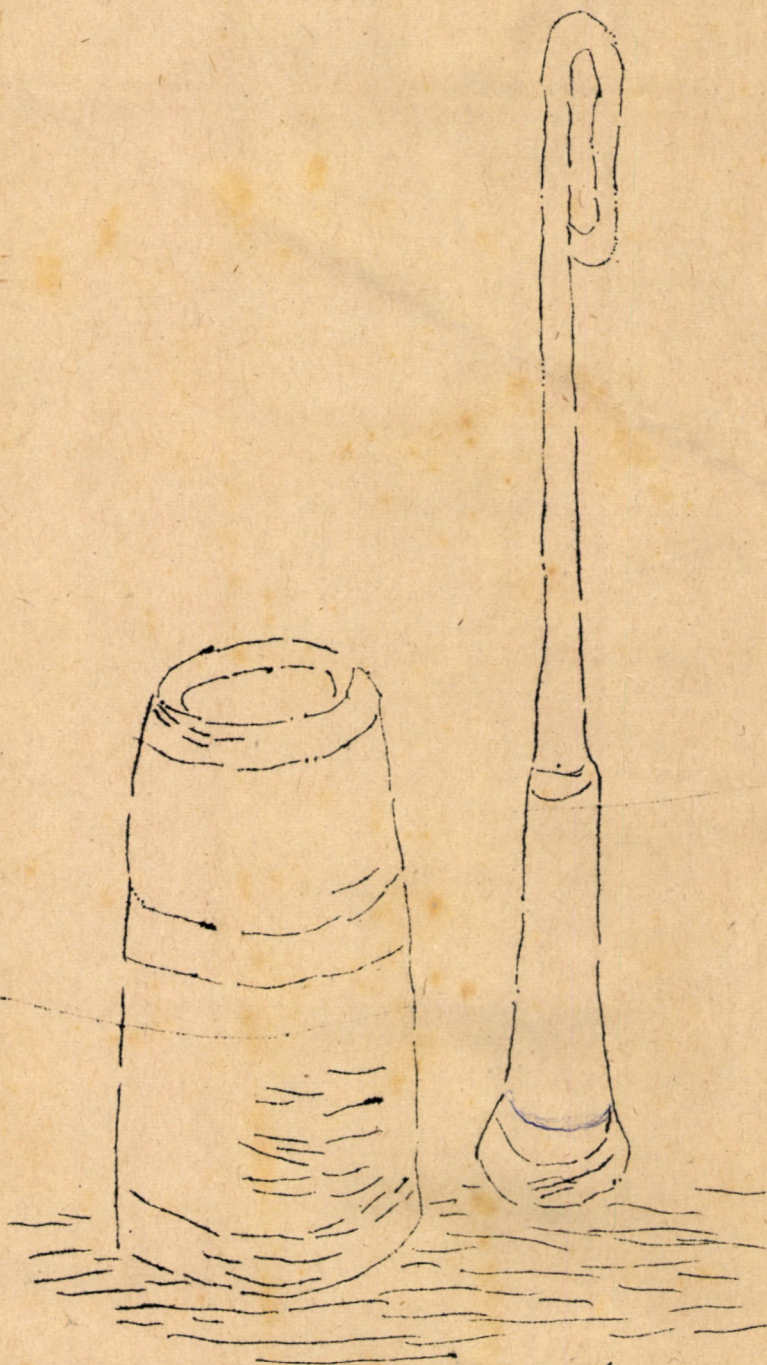
Lektorálja: Gila Mihály ált.isk.ig.

Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság

Borítólap: Szügyi László

Felelős kiadó: Flórián Tiborné műv. ház igazgató

[illegible]

KONYHAMOZSÁR

Máktörő mozsárnak is nevezték, vele bár sót, borsot és kukoricát is törték, kásának. Persze, minden törés után, vagyis használat után gondosan kitékarították, hogy az egyik konyhaszükségleti cikk ízét ne vigye a másikba. A konyhamozsár magassága 50-60 cm. közt váltakozott, míg átnérője 20 cm-nyi. Készítése rönkfából történt. éspedig kivájással, hogy erősebb tartása legyen, mintha darabokból lenne összetéve. Kivájás után abroncsokat húztak rá. A mozsár falának vastagsága 2-3 cm. közt váltakozott.

16. szám.

1973. december

PALOTAI KRÓNIKA

K É Z I R A T G Y A N Á N T !

Honismereti, helytörténeti közle-
mények.

Kiadja: Csanádpalota Község Tanácsa
A Csanádpalotai Kelemen László Művelődési
Otthon Honismereti szakkörének lapja.

Bazsó Dénes:

CSANÁDPALOTA TÖRTÉNETE

---A legrégibb időktől napjainkig. 16. rész.---

A társadalmi osztályok mélyen elkülönültek egymástól. Egyes osztályokon belül a rétegeződés is igen számottevő volt, különösen 1945-ig, a felszabadulásunkig.

1919-ben a Tanácsköztársaság alatt, erős kézzel döngették az elválasztó falakat, de ami rést ütöttek rajta, azt a Horthy-rendszer betömte. A község lakossága négy osztályba tartozott: uri, kereskedők és iparosok, kisbirtokosok és munkások /főleg mezőgazdasági napszámosok./ az uri osztályba az iskolai végzettség, a kisbirtokos osztályban pedig a föld mennyisége szerint történt a rétegeződés.

Különösen házasságkötéseknél vették figyelembe az osztálykülönbséget, de még az osztályrétegeződést is. Pl. értelmiségi férfi csak akkor vett el parasztlányt, ha a földje mellett legalább négy pülgári iskolája is volt. Gazdag legény nem vett el szellérleányt, vagy gazdag lány nem ment férjhez munkás férfihez. Ha mégis megtörtént, hogy értelmiségi férfi munkásleányt vett feleségül, az uri osztály nem vette be, lépten-nyomon éreztették vele "alacsony" származását. De a napszámos lányát, ha pl. óvónő, vagy tanítóképzőt végzett, iskolavégzettségére való tekintettel befogadták. Az iparosoknál és a kereskedőknél a rétegeződést a készpénz mennyisége szabta meg.

Mivel a tekintélyt az iskolavégzettség, vagy a vagyon adta meg, ezért ezek közül kerültek ki az egyes intézmények vezetői: községi bíró, másodbíró, esküdtek, takarékszövetkezet igazgatója stb. Kendergyári munkás, vagy földműves napszámos vezetőemberről - a Tanácsköztársaság idejét kivéve - nem tudok, pedig szellemi képességek egyforma volt a kisparasztokéval. Hiába, földjük nem volt, így tekintélyük sem, pedig tekintély nélkül "hivatalt viselni" nem lehet.

Az elmúlt században még szigorubb volt a kasztrendszer, de akadt egy vezető ember Brengarten Henrik községi főjegyző személyében, aki az egyes osztályokat elválasztó falat iparkodott ledönteni. Tudta, hogy a község lakosságát az elmaradottságból csak az egyszerű nép felemelésével emelheti ki. Bejáratos volt a legszegényebb emberek házába is. Nem olcsó népszerűség-hajhászás volt ez nála, hanem saját érzékszerveivel szeretett meggyőződni azok ügyes-bajos dolgairól, életkörülményeiről. Az így összegyűjtött tapasztalatok alapján intézte, irányította a község életét.

.....

folgtal

Csöpög a csöbörből a zsír,
Édesanyám a kuckóba ri.
Ne rijjon kend édesanyám,
Katona lesz a kend fíjábú,
Janibu.

Csöpög a csöbörből a méz,
Édesanyám könnyes szemmel néz.
Ne könnyezzen édesanyám,
Nőseember lesz a kend fíjábú,
Janibu.

.....

KELEMEN LÁSZLÓ EMLÉKÉRE. 3. rész.

--Színhagyományok--

Ösmeretes, hogy Kelemen László munkásságát, melyel a magyar nyelvet II. József uralkodásából maradt németesítés ellen színpadra vitte, csaknem egy évszázad múltán kezdték értékelni. Ezt bizonyítja a Csánádpalotán élő 70-80 éves öregek beszélgetései is, melyet az 1920-as években az utcai padokon folytattak s én lehallgattam.

- Már majdnem elfelejtették azt a komédiást - mondta Szabá Péter bácsi - amikor Pestről, Aradtól, Szagedről meg máshonnan is, olyan nagy urak jöttek, hogy legelsőbbben is kikérdezték az előregedett embereket, hogy miként, hogyan, hová temették Kelemen Lászlót. Mikor aztán a Kelemen-ivadékok is elmondták, amit tudtak, meg aztán miként hallották az öreganyjuktól, neki állították Fice Jóskát, /akkori sirásót/ hogy ássa ki, mert tudni akarják, hogy Kelemen fekszik-e ott?

- Akkortájt emeltették neki az emlékoszlopot is a Piac-téren. /Ma: Kelemen tér./ Aztán a sírkövét is akkor készítették - mondta Nagy Sándor bácsi.

-A sírkövit nem a pesti urak készítették - mondta Franyó nagyapám - hanem a lánya: Veronika és unokái: Kelemen István, Kálmán és Kajetán, meg Nemes Ferenc.

- 1888. szeptember 3.-án! - mondták többen.

- Hát ami azt illeti - mondta Mari Bandi bácsi - eléggé zűrös-zavaros élete volt annak a komédiásnak, mert egy komédiásnő örökön civakodott, ahogy hallottam, aztán a társaságuk felbomlásához vezet.

- Bizonyosan a németesedő urak bérelték fel - mondták többen - mert akkor már azoknak se tetszett a magyar szó, a magyar beszéd.

.....

A beszélgető öregek közt voltak olyan lemondó ellenvetések is Kelemen Lászlóról, hogy "drága embere a falunak!"

-Urakat etettünk, aztán meg mink is fizettünk, mikor már Kelemen meg se volt!

S ez a vélemény bizonyára onnan szivároghatott, hogy 1900-ban az Országos Színészegyesület 3328/1900.számú községi iratból az alábbi érvelés tűnik ki:

"Az első alkalommal történt Kelemen-emlékmű felállítására 300 koronába került, s most az újabb elhelyezéssel ismét 300 koronába kerül."

Hogy mibe került Kelemen Lászlónak abban az időben a magyar szó ápolása, terjesztése és színpadravitele, erről csak azok tudnának hiteles adatokkal szolgálni, akik társai voltak a magyar szó ápolásában. Mert minden pesti fellépésükért 3 aranyat fizettek annak az Unverth grófnak, aki adót se fizetett, de honpolgársága se volt Magyarországon. S ezt Kelemen László életrajzirói hiteles iratokból bizonyították.

.....

Végül: 1901-ben, július 16-ára a Ganz és Társa elkészíti azt a vasrácsot, melyel az emlékművet körül vették és diszitették.

/ vége /

KÖVEGY KÖZSÉG MULTJA ÉS JELENE

Forrás: Kövegyi Plébániai Levéltár /HD/

A kövegyi rk.templomot 1901-és 1902-ben építették.Csillag János nyug-dijas jegyző, választmányi elnök,piros spanyolviaszba nyomott Cs J.mo-nogramos pecsétjével bocsájtotta ki 1898.szept.25.-én.az első fennma-radt gyűjtőívet:"Kövegy községében építendő r.k. templom alapra aján-lott pénzbeli összegről."/Ilyen íveket majdnem minden évben bocsájtot-tak ki ezentul./Kb. 150 név szerepel a listán, átlag 5,10,20,30 forint-ról, Benkő György 80 forintot jegyzett. A pénzzel a számvizsgáló bi-zottság gazdálkodott, amelynek tagjai:Csillag János, Setényi Gábor,Si-pos János, Markai Mihály, Tóth Imre.Az első évben 1974 forintos tőké-jük volt. A pénzt kétféleképpen gyűmölcsőztették:egyrészt helyben ki-adták 6-8%-os kamat mellett kisgazdáknak, a másik részét állami érték-papirokba fektették. A járadék kölcsönkötvény 6 % kamatot hozott.Az 1901-es évben Sipos János kezelő a többi négy tagról bemutatott szám-adásán ez áll: bevétel pénzben 262 K. 10 fill.

kötvényben: 2151 K.

Összesen: 2413 Korona

A nagykönyv szerint:

I.A/ Kövegyiek a községet elárasztották gyűjtőívvvel.

B/ A begyűjtést fokozták leleményességgel, azért maradt fenn több é-ven át farsangi táncmulatságról bevételi iv.

C/ A pénzzel ügyesen, sőt, fukaran gazdálkodtak, illy módon elnyerték a minisztérium és a püspök tetszését, kiknek csak a templom épi-tési költségét kellett kieszközölniök.

/Az idősebb emberek azonban emlékeznek, hogy a község lakossága Arad-ról fuvarozta a téglát a templom építéséhez.Tehát ebből is kivette a részét/.

A könyvben 13 tétel szerepel. A felsorolt tételek csak a belső beren-dezésre vonatkoztak.Pl.:a 7-es és 12-es tételben szerepel Smith János, aki kifejezetten templomi műasztalos volt, s akivel szemben a bizott-ság még a következő években is adós maradt. Tételei: román főoltár 1200, szószék 440, szentsir 200,keresztkut 120, gyóntatószék 90,6 db. gyertyatartó és 3 kánon tábla 25 Korona. Összesen:2075 korona.

Az orgonát az 5-ös tételben szereplő Wegenstein Lipót "Első Délmagyar-orrszági Orgonaépítő Müintézet"-e készítette Temesváron.34 darabban szállította a vasut, s a fuvarlevél szerint: "a fél maga rakta be és rakja ki" két kántor szakértő, a helybeli Mácsai Ferenc és az apát-falvi Szay Károly/ jelenlétében. 1902. július 10.-én kilenc tanács-tag vette át, megállapítva, hogy azonos a Temesváron kijelölt orgonával. Egyben Wegenstein 3 évi jótállást vállalt."Ez alkalommal 400 koronát" adtak érte./Lehetséges, hogy később is fizettek./

Többször szerepel Dobrovalni János asztalos neve, aki 1902.október 14.-én vette át a padokért az utolsó részletet.Ugyancsak többször szere-pel Pallagi István köműves neve,akinek a kereszt készítésért adtak 100 koronát. A haranglábnak a toronyba való szereléséért, s a két meg-levő harang beállításáért három részletben 152 koronát fizettek./E ha-rangok nem maradtak meg./ Mig a 17-es Nagy György asztalos a sekres-tye szekrényét csinálta.

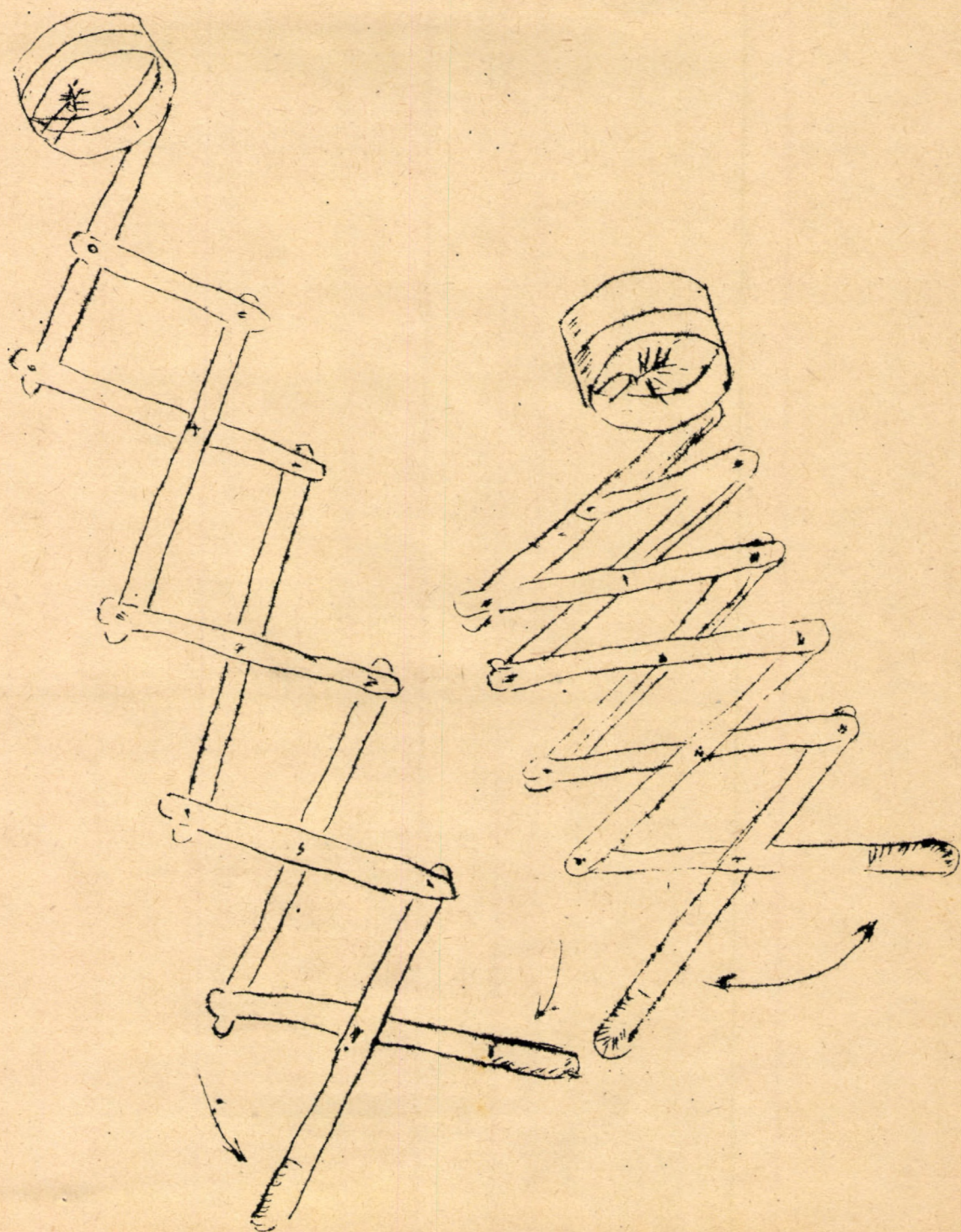
1903-tól 1910-ig, tehát Kálmány idejében kevés az irat. A könyv hiá-nyolja, hogy egyetlen papiron sincs Kálmány Lajos, csanádpalotai plé-bános aláírása, de nincs írott emlék a templom szenteléséről sem.

A B.iratcsomó azonban még Kálmány idejében is felmutat nagy mecéná-sokat.Pl.:Medve Péter 70 K.V Tóth Mihály kocsmáros a farsangi bál egy estje a templom alapot szolgált.

Mészáros Tamás 48-as bálát rendezett: 15 K.B. Szücs István 20 K. De már Raskó idejében készült el a "stáció" sorozat, a hivek adományából. A népes és buzgó Fridvalszki család alapító őse, Péter lelket hagyományozott egy kövegyi monstranciára /szentségmutató/. A nyolcgyermekes családra egyházi célt jelölt meg kilencediknek. A nagylaki járásbírósnál végzés felsorolja a család tagjait és az alapítvány célját. Ez a számla 1913-ban 100 korona.

PÁNCZÉL JÓZSEFNÉ

HÁROMKIRÁLYOK CSILLAGA

A csillag szétfeszíthető és összecsuksukható szárnya a magába emelte a szitakávába helyezett égő gyertyát, mely - hogy csillagszint kapjon - piros papírral volt takarva.

A Háromkirályok csillagával vizkereszt táján /jan.6.-án/ 3 napig jártak a legények és iskolás gyerekek, kik a csillag magasbaemelésékor énekeltek:

.. Háromkirályok napja,
Országunk istápjá,
Dicsérünk énekkel,
Szépséges versekkel,
Szép csillag, szép csillag,
Szép napon támad.

A Háromkirályok csillagát Dropa Lajos bácsi és felesége adományozta a Honismereti Körnek. A 79 éves Lajos bácsi az 1910-es években járt a csillaggal.

/Rajzolta: Ludányi Klára/

A.P.K.

JELENÜNK KRÓNIKÁJA

Az ÁFESZ. területéről

A csanádpalotai ÁFESZ. működési területén tsz-községek vannak, így Csanádpalota, Kövegy s ezeken kívül a munkáslakta település: Nagylak. A szövetkezet vezetősége az említettek figyelembevételével segíti a területén működő intézőbizottságok munkáját, hogy a tagság által jelzett hibák, problémák, vélemények kijavítására azonnal intézkedjen. A cél, az intézőbizottságok további erősítése, mert a szövetkezet munkáját nagyban segíti. E munkában segítséget nyújt a Nőbizottság is, melynek tagsága munkát vállal a tagszervezésben, a társadalmi feladatok megoldásában és a szövetkezetpolitika célkitűzéseinek megvalósításában.

A szövetkezetpolitika feladata a lakosság kulturált ellátása, kiszolgálása. A feladat érdekében a szövetkezet dolgozóinak szakmai és politikai továbbképzést biztosít. Az 1972-ben beindított szakmunkásképző tanfolyam erről tájékozik. A tanfolyamon 16 fő vesz részt s ezek munkaidő alatt részesülnek oktatásban.

Az ÁFESZ. vezetősége a legnagyobb segítséget nyújtja a tanfolyamon résztvevőknek s ez megnyilvánul a tankönyvek juttatásával és a tanuló hivatásával kapcsolatos költségek vállalásával is.

Azok a szövetkezeti dolgozók, akik a szakmai képesítést megszerezték, aktívan résztvesznek a továbbképzésben, valamint középiskolába, gimnáziumba járhatnak.

Az ÁFESZ. pártalapszervezete és a KISZ. szervezet által rendezett oktatások beváltják a hozzájuk fűzött reményeket. Az ÁFESZ. KISZ. fiataljai a politikai továbbképzésben megállták a helyüket, s élénk vitakészségükkel tanuskodtak az oktatás sikeréről.

A szakmai és politikai továbbképzések elősegítették a szövetkezeti dolgozók munkáját, így saját érdekükben is előrehaladást érnek el.

•-•-•

Verseny és jutalom az ÁFESZ-en belül.

A szövetkezeti munka eredményességét bizonyítja, hogy a munkaverseny ma már mozgalm a szövetkezet életében. Az 1972-es évben 5 brigád ér-

te el a "szocialista brigád" címet. A munkaverseny egyéni versenyzői, akik munkájukkal példamutóan tövékenykedtek, 5 fő a "kiváló dolgozó", míg 4 fő elismerő oklevelet kapott.

Az eltelt időszakban újabb szocialista brigádok jelentették be magalakulásukat, közöttük egy "Ifjusági szocialista brigád" is.

Ezekután továbbra is szemelőtt kell tartani a munka minőségének, tartalmának is az erősítését.

Örvendetes, hogy az ÁFESZ. vezetősége Balatonszemesen üdülőt létesített a szövetkezet dolgozóinak és a tagok részére. Az üdültetéssel kapcsolatos költségek igen alacsonyak, s ezáltal az idős, munkában fáradt dolgozóknak is lehetőségük van e kedvezményre.

ifj.Kriván Pál

NAPJAINK ESEMÉNYE

A nyár folyamán átalakítással bővítették a csanádpalotai i. sz.óvodát. Az előszoba, s egy lakóhelyiség leválasztásával létesítettek egy nagyobb helyiséget, ahol újabb harminc gyermeket helyezhetnek el. Ezzel 91-re emelkedett az I. sz. óvodában elhelyezett gyermekek száma. Míg a II. sz. óvodában 62 gyermeket gondoznak.

Az óvoda bővítése a tanács és az iskola segítségével, közös közfoglalkozással jött létre. De segítettek a szülők és az üzemek, szövetkezetek is. A csanádpalotai játékkészítő üzem játékokat juttatott a gyermekeknek is.

..-.-.-.

A közelmúltban nyugdíjba vonult dr. Révész István, Csanádpalota egyik körzeti orvosa. A betegellátás érdekében szükségessé vált a megüresedett állás mielőbbi betöltése. A nagyközség új körzeti orvosa dr. Tordai József lett, aki Budapestről érkezett, és október 17.-én az egészségházban már meg is kezdte rendelését.

..-.-.-.

Csanádpalotán, az elmúlt évekhez viszonyítva nagyobb az érdeklődés a felnőttoktatás iránt. A gimnázium esti tagozatának négy osztályában 109-en tanulnak. A dolgozók általános iskolájának nyolcadik osztályában 23, a hetedikben 12, az ötödik-hatodik osztályban pedig 6 személy tanul. Az általános iskola elvégzésére a tsz-ek és egyéb munkahelyek fizikai dolgozói jelentkeztek a legtöbben.

..-.-.-.

Csanádpalota nagyközség jobb, zavartalanabb ellátása érdekében a Csongrád megyei Sütőipari Vállalat helyi üzemének boltjában, szeptember 1-től egész napos nyitvatartást vezettek be. A reggel 5 órától este 7 óráig tartó nyitvatartás kedvező a lakosságnak, mert így a korán munkába indulók, vagy későn hazaérkezők is hozzájutnak a friss sütőipari termékekhez.

..-.-.-.

Az önzetlen áldozatkészségnek ismételten szép példáját adta a napokban Kövegy község lakossága. A Benkő Istvánnén végrehajtott szívműtétéhez nyolc azonos vércsoportúhoz tartozó véradó sietett a beteg megmentésére. Ugyancsak nemes célt szolgált november 24-én a csanádpalotai művelődési ház, azzal, hogy kényelmes, tágas helyiséget nyújtott a véradók számára. A nov. 24-éi véradónapon 56-an adtak vért.

Pánczél Józsefné

TÉLI ESTÉK A TÖREKVÉS MTSZ-ben.

Befejeződött a mezőgazdasági munka. A betakarítás 100 %-ig idejében elvégződött. Asszonyaink 1973-ban is helytálltak a munkában. Következik a megérdemelt pihenés, de ezt is hasznosan akarják eltölteni. Nov. 28.-án este 6 órakor a Törekvés irodájának nagytermében megnyílt a kézimunkatanfolyam, mely egybe van kötve TIT. előadásssorozattal. A tanfolyam vezetője Vágvölgyi Jánosné tanárnő. Munkatársai Galgóczi Mihályné és Kovács Péterné, kik az előadások és a tanfolyam szervezői. A kézimunkák zöme népi himzések. Kalocsai, sárközi, matyó, írásos, kalotaszegi, rábaközi és karádi. Ezenkívül szür, suba himzések és kötések szerepelnek, melyekből a Nőnapra kiállítást rendeznek. Kézimunka közben megbeszélik a tsz-ben felmerült dolgokat, de el lehet szórakozni is. Varrás közben felcsendülnek a régi népdalok. Itt meghitt a barátság. Igaz, egyért dolgoznak mindannyian, a tervteljesítésért. Ilyenkor megbeszéljük a nyári kirándulást is, merre, mit nézünk meg az országban: mi az, amit még nem láttunk, még merre nem jártunk?

Kézimunka közben szívesen hallgattunk előadásokat. Minden kézimunka-est alkalmával más, más előadó van beszervezve. December 5.-én Asztalos P. Kálmán tartott előadást Csanádpalota keletkezéséről, szájhagyományáról, a régi falucsufolódásról és meséiről. Előadása után többen érdeklődtek, kérdezősködtek a régi történetekről.

A tsz. asszonyok fiataljai a kulturmunkából is kivesszik rüszüket. Résztvesznek a Művelődési Ház színjátszó csoportjában, s jelenleg a régi lakodalom betanításával foglalkoznak. A csoport vezetője: Bogár Istvánné óvónő.

A férfiak dolgozók sem maradnak el az asszonyoktól. Politikai előadásokra járnak. Ugyanigy a fiatalok is.

Előadókink a következő estéken: Hires György tsz. elnök, Rempert Miklós főagronómus, a fiataloknál Hódi Jenő agronómus, míg a nőbizottságnál: Gila Mihály iskolaigazgató, Varga István járási pártbizottsági tag, Szerdahelyi Tiborné, Tóth Ferenc, a József Attila Múzeum igazgatója és dr. Kriván Gyula orvos.

E fentiek után reméljük, hogy az eddigieknél is még közelebb kerülünk egymáshoz.

Nyerges Sándorné

-o-

PALOTAI KRÓNKA a esanádpalotai Kelemen László Múvelődési Ház Hon-
ismereti Körének lapja.

Kiadja: Csanádpalota Nagyközségi Közös Tanácsa
Lektorálja: Gila Mihály f. l. isk. ig.
Szerkeszti: Szerkesztő Bizottság
Borítólap: Szügyi László
Felelős kiadó: Flórián Tiborné műv. ház igazgató

[illegible]